

Din Skog

Tips!

Återskapa
en kantzon

VÄRNA SKOGENS
KULTURARV

FOLKFEST MED
FLOTTNING

Väck barnens skogsintresse

DIN SKOG distribueras till skogsägare med skog i de fem nordligaste länen. Kontakt för frågor som gäller nya prenumeranter, adressändringar och reportagetips: misan.lindqvist@sca.com eller tel 060-19 31 16.

REDAKTION

Ansvarig utgivare:

Jonas Mårtensson

Redaktör:

Misan Lindqvist

Projektleddning:

Kerstin Olofsson Kommunikation

Formgivare:

Matsson Reklam & Information

På omslaget: Alfred och Isak Wiklund

Omslagsfoto: Henke Olofsson

Tryck: V-TAB Vimmerby

Upplaga: 41 000

Citera oss gärna, men ange källan.

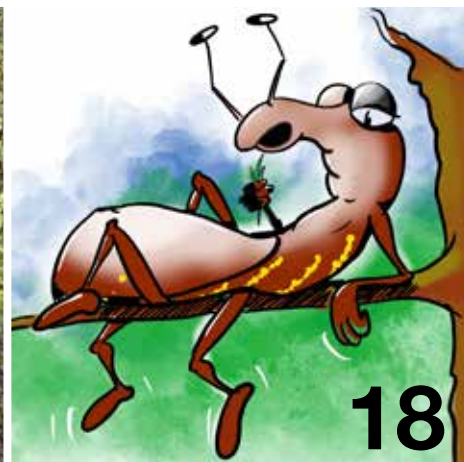
Adress: SCA Skog AB, 851 88 Sundsvall

Tel: 060-19 30 00

Hemsida: sca.com/skog

SCA värnar om den personliga integriteten för prenumeranter av våra tidningar. Läs mer om hur vi hanterar dina personuppgifter i vår integritetsskyddsinformation på sca.com. Om du inte längre vill prenumerera på Din Skog kontakta misan.lindqvist@sca.com så avslutar vi omgående hanteringen av dina personuppgifter kopplad till denna prenumeration.

KÄRNAN I SCAs verksamhet är den växande skogen, Europas största privata skogsinnehav. Kring denna unika resurs har vi byggt en välutvecklad värdekedja baserad på förnybar råvara från våra egna och andras skogar. Vi erbjuder förpackningspapper, massa, trävaror, förnybar energi, tjänster för skogsägare och effektiva transportlösningar.

INNEHÅLL

4 VÄCK BARNENS SKOGSINTRESSE

Jan och Johanna ordnar skogsdagar.

13 LÄGE ATT AVVERKA GRANSKOG?

Så vet du att det är dags.

18 SNYTBAGGAR I NÄRBILD

Hungriga kusar orsakar stor skada.

22 ALBIN STORTRIVS SOM ENTREPRENÖR

Visar upp skogen via Youtube.

26 FOLKFEST MED FLOTTNING

Flottartradition lever kvar i Kvistabäcken.

31 ORIENTERING GER HARMONI

Marianne har orienterat i 52 år.

32 VÄRNA SKOGENS KULTURARV

Så skyddar du forn- och kulturlämningar.

38 HUUVA HIDEAWAY

Välbesökt restaurang i skogen.

Tillsammans kan vi göra mer!

VI SKOGSÄGARE ÄR VIKTIGA i Sveriges arbete med klimatomställningen och en del av lösningen för att begränsa den globala uppvärmningen. Genom att sköta om våra skogar på bästa sätt ser vi till att träden växer och binder koldioxid samtidigt som vi också värnar andra värden i skogen och gynnar biologisk mångfald.

När vi avverkar så tar vi vara på hela trädet, för att få ut mesta möjliga värde. Vår träråvara förädlas sedan till olika klimatsmarta produkter som kan ersätta produkter med ett betydligt större kolspår. På så sätt kan olja och kol stanna under jord.

MEN VI BEHÖVER BLI ännu bättre och arbeta ännu snabbare för att kunna göra större skillnad. Därför har hela skogsbranschen gått samman i satsningen Framtidsresan, under ledning av Skogsindustrierna. Målet är att gemensamt kraftsamla och fokusera på hur vi i ännu högre grad kan bidra till att lösa våra samhällsutmaningar utifrån områden såsom klimatomställningen, ett cirkulärt samhällsbygge och biologisk mångfald.

Tillsammans behöver vi ta fram fler och ännu bättre fossilfria produkter och se till att allt fler efterfrågar förnybara produkter från skogen för att konkurrera ut de fossilbaserade alternativen. Samtidigt ska vi återvinna mer och se till att göra fler transporter fossilfria.

Tanken är också att ha ett brett samarbete med angränsande branscher och forskning, för vi behöver alla hjälpas åt om vi ska lyckas.

SENARE I SOMMAR kommer Skogsindustrierna att presentera branschens framtidslöften som visar vad vi vill åstadkomma.

För oss på SCA är det självklart att vara med på den här resan. Det ligger helt i linje med vårt ansvarsfulla skogsbruk, där vi kombinerar hög produktion av värdefull förnybar råvara med omfattande hänsyn för att bevara och utveckla skogens övriga värden.

Vår bransch har möjlighet att göra skillnad på riktigt och alla vi skogsägare spelar en viktig roll när vi nu spänner bågen ytterligare.

JONAS MÅRTENSSON
AFFÄRSOMRÅDESCHEF SCA SKOG

På tapeten

När ska det bli ett slut på alla rättsprocesser som rör olika skogsfrågor? Det kan inte vara tanken att så många ärenden ska avgöras i domstol eller att skogsägare ska tvingas stämma staten för att få ersättning för skog som inte får avverkas. Vi behöver få tydliga regler som stärker äganderätten och rätts-säkerheten för oss skogsägare – och det snarast.

Det blev till sist ett positivt besked från EU när det gäller förnybartdirektivet och bioenergi. Nu får biomassa i form av grenar och toppar fortsätta att användas till hållbar energiproduktion. Ett mycket klokt beslut!

Jan Wiklund

Johanna Wiklund

Hur får man barnen att intressera sig för skogsfastigheten och vilja ta över den en dag? Det är något som många funderar över. Genom att ordna årliga skogsdagar och låta barnen sommarjobba i skogen har Jan och Johanna Wiklund lyckats väcka nyfikenheten hos sina tre barn.

– Vi försöker att visa hur härligt det är att vara i skogen och samtidigt förmedla kunskap om hur man sköter om den, säger Jan.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: HENKE OLOFSSON

Jan och Johanna väckte

Jan och Johanna har tre barn mellan 21 och 25 år: Elvira, Alfred och Isak. Som föräldrar har de alltid haft en stark önskan om att något av barnen ska vilja ta över gården i Lögdeå, sydväst om Nordmaling. De har också jobbat för att alla tre ska bli skogsägare.

– Fastigheten som vi bor på har funnits i släkten sedan 1500-talet. Det finns inte på kartan att någon som inte hör till familjen ska ta över, säger Jan.

Han konstaterar att han har otroligt starka känslor för gården och den tillhörande skogen.

– Av alla släktingar som har bott här genom tiderna tror jag att jag är den som

har älskat det här stället allra mest! Jag hoppas verkligen att jag lyckas föra över de känslorna till mina barn.

Förutom fastigheten som de bor på äger han och Johanna även en del andra skogsfastigheter. Och de har jobbat målmedvetet för att väcka barnens intresse för skog och skogsbruk.

– Det är inte så lätt alla gånger eftersom det är så mycket annat som pockar på, med sport, skärmar och aktiviteter, men det verkar som att vi har lyckats ganska bra, konstaterar Johanna.

UTFLYKTER OCH SKOGSDAGAR

När barnen var små gjorde familjen

många skogsutflykter, hade med sig fika och lagade mat ute. Och lite senare började de med sina årliga skogsdagar då de besöker olika bestånd, diskuterar varför skogen ser ut som den gör just där och hur bestånden bör skötas framöver. De brukar också göra provtytor för att följa upp hur det har gått med föryngringar och hur många huvudstammar det är per hektar.

Under skogsdagarna diskuterar de även ekonomiska frågor. Vilka intäkter kommer de närmaste åren och vilka utgifter är att vänta?

– Det är lika viktigt att planera ekonomin som att planera skogsskötseln för

barnens skogsintresse

att få en lönsamhet på fastigheten, konstaterar Jan.

Att fika och ha mysigt är också centralt.

– Vi försöker se till att det blir en riktigt härlig dag. Vi brukar göra upp eld och grilla korv eller besöka någon del av fastigheten som är särskilt vacker, säger Johanna.

STOLTHET SOM ENGAGERAR

Nästa steg i satsningen på att väcka barnens skogsintresse var att låta dem sommarjobba i skogen.

– Att barnen får jobba med plantering när de är i tonåren är väldigt pedagogiskt.

*”Det finns inte på kartan
att någon som inte hör till
familjen ska ta över.”*

Då kan man åka dit tillsammans åren därpå, så att barnen får se hur bra ungskogen växer tack vare deras arbete. Välj gärna ett område nära en väg om barnen ska plantera, så att det blir lätt att ta en sväng förbi då och då. Att barnen får känna sig nöjda och stolta är nog ett framgångsrikt sätt att skapa engagemang för skogen, säger Jan.

Att låta barnen sommarjobba är dessutom en bra affär rent ekonomiskt. Det finns en del skattemässiga fördelar, både för dig som näringsidkare och för dina barn. (Läs mer om det i Din Skog nr 2 2021, på sca.com)

– Våra barn fick jobba en hel del med

röjning, men det kräver mycket större säkerhetstänk än om man jobbar med plantering, så plantering är att rekommendera för det mesta, säger Jan.

REDAN SKOGSÄGARE

Efter att ha varit med på åtskilliga skogs-dagar och även jobbat i skogen en hel del var det dags för barnen att bli skogsägare. Häromåret fick de gemensamt ta över en fastighet i Trehörningsjö.

– Nu får de en chans att pröva på hur det är att ansvara för en skogsfastighet. Här får de själva tänka ut en långsiktig strategi och se till att åtgärder blir utförda i rätt tid. De får även lära sig hur det fungerar med deklaration, moms, skogskonto och annat kring den ekonomiska biten. Självklart finns jag och Johanna där och stöttar, men det är barnen

som har huvudansvaret, säger Jan.

Jan blev själv skogsägare i unga år. Han vara bara 24 år och han är tacksam för att han fick börja så tidigt.

– Det är perfekt att bli skogsägare i 25-årsåldern. Då har man kraft och energi för att uträtta saker. Man hinner göra många åtgärder och följa resultatet av dem. Det är verkligen en förmån!

SENA GENERATIONSSKIFTEN

Till vardags jobbar Jan med ekonomisk och skoglig rådgivning på SkogensHus i Örnsköldsvik. I jobbet hjälper han bland annat skogsägare med generationsskiftet.

– Jag märker att många väntar länge med skiftet och det är vanligt att den som ska ta över en fastighet är 55–60 år. Då kan det ibland vara läge att hoppa över en generation och låta ett barnbarn ta över i

stället. Det är inte så lätt alla gånger, med tanke på att fastigheterna är så dyra nu för tiden, men det kan vara bra att i alla fall fundera på det.

För den egna familjen siktar Jan och Johanna på ett tidigare generationsskifte och satsningen på att få barnen intresserade av skog verkar ha varit framgångsrik. Barnen är glada över att de är skogsägare och kunskapen kring skötseln byggs på allt eftersom.

– Tidigare såg de skogen mer som en grön massa och de visste knappt var våren skiftet låg, men nu har de fått en helt annan känsla för skogen och vi kan resonera kring skötsel på ett annat sätt. Det märks att de har blivit engagerade, så det känns väldigt roligt, avslutar Jan.

Vad tycker barnen?

1 Är du intresserad av skog och skogsbruk?

2 Hur har era skogs-
dagar och sommarjobb
i skogen påverkat ditt
skogsintresse?

3 Hur är det att vara
skogsägare?

4 Hur tänker du kring
skötseln av er egen
fastighet?

ISAK

Bor: I Umeå.

Ålder: 25 år.

Gör: Har eget företag och jobbar som fotograf och filmare.

Intressen: Skidåkning, gärna freestyle.

1. Inte på samma nivå som pappa, men jag tycker att det är kul. Och jag är en naturmänniska som trivs i skogen.
2. Det är bra att våra föräldrar aktivt har "dragit in oss" i skogsbruket. I dag ser jag på skog med andra ögon. Jag kan åka förbi täta bestånd och tänka "det där borde röjas".
3. Det känns kul. Skogen är viktig på så många sätt, både för mig själv och för hela samhället, och jag tror att den kommer att bli ännu viktigare i framtiden.
4. Skogsbruksplanen är jätteviktig. Det är bra att besluta om åtgärder i god tid och inte i sista minuten.

ALFRED

Bor: I Luleå

Ålder: 23 år.

Gör: Studerar till maskiningenjör.

Intressen: Att köra och meka med fordon av olika slag, åka snowboard.

1. Ja, ju mer jag lär mig desto mer intressant blir det.
2. Det är bra att jag har fått en knuff och att de drog med mig och syskonen ut i skogen redan i tidig ålder. Jag har lärt mig mycket på skogsdagarna och förstått hur viktigt det är att både blicka bakåt och framåt. Sommarjobben var också nyttiga, eftersom man lär sig på ett annat sätt när man får utföra ett jobb själv, i stället för att bara lyssna när någon talar om hur det ska göras.
3. Det är roligt eftersom det har så många värden: man får förvalta något, vara ute i sin egen skog och jobba med något som är viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv. Det är först på senare tid som jag också har tänkt på det stora ekonomiska värde som finns i skogen.
4. Nu behöver vi själva fundera över vad som behöver göras, både på kort och lång sikt. Det är nyttigt.

ELVIRA

Bor: I Umeå.

Ålder: 21 år.

Gör: Studerar. Ska börja läsa till civilingenjör inom interaktion och design.

Intressen: Hästar, ridning och att umgås med dem jag tycker om.

1. Ja, absolut! Det är en förmån att ha så engagerade föräldrar som har väckt mitt intresse.
2. Det har hjälpt mig att samla på mig kunskaper och gjort mig mer nyfiken på skogen. Jag har också samlat på mig fakta vid alla andra tillfällen när vi har varit ute på fastigheten. Pappa går in i en lärarroll så fort vi är i skogen.
3. Det är intressant, även om det inte krävs så många åtgärder på vår fastighet just nu. Men det gäller att hålla koll på när det är dags.
4. För mig är det viktigt att skogen mår så bra som möjligt, växer bra och samtidigt får behålla all mångfald som finns där.

Skogsdag med återblickar och planering

Hur ser historiken ut? Och vad är nästa åtgärd? Det är de två första frågorna när familjen Wiklund besöker olika bestånd under sina skogs dagar. I de områden där barnen själva har jobbat blir det extra intressanta diskussioner.

Just det här året kan inte dottern Elvira delta på skogsdagen, men resten av familjen är med. Ett av stoppen görs i en 35-årig tallskog, som självföryngrats med fröträd. I början av 1990-talet avvecklades fröträden och därefter røjde Jan en första gång. Sedan skötte sönerna Alfred och Isak om røjning nummer två när de sommarjobbade för åtta år sedan.

– Vi fick lära oss att ta provytor och se till att vi lämnade rätt antal stammar. Det var lärorikt och till slut fick man ganska bra blick för det. Jag kollar alltid hur be-

ståndet ser ut när vi far förbi här och det är coolt att se hur mycket det har växt sedan vi røjde, säger Alfred.

Familjen börjar sedan diskutera vad som är lämpligt som nästa åtgärd. Jan pekar upp mot trädkronorna och frågar hur sönerna tycker att de ser ut.

– Det är fotosyntesen som driver tillväxten, så vi vill ha mycket barr i kronorna. Har vi det här?

SMÅ KRONOR

Alfred och Isak konstaterar att kronorna börjar bli lite små och klena, så det är dags att ge mer ljus och näring till de träd som de vill satsa på framöver. Det är alltså dags för en första gallring. De får göra en provyta för att räkna hur många stammar det är per hektar i dagsläget. 2 200 är genomsnittet, konstaterar de.

– Det är i mesta laget, men ni gjorde ändå en fantastisk insats när ni røjde här.

Vi vill hellre ha kvar någon tall för mycket, än någon tall för lite. Nu är frågan hur många stammar vi vill ha kvar efter gallring, säger Jan.

FÖRSIKTIG GALLRING

Efter en del resonemang kommer de fram till att de vill göra en ganska försiktig gallring och spara ungefär 1 400 stammar per hektar. Isak och Alfred får i uppdrag att peka ut vilka stammar de tycker att skördarförarna bör lämna kvar när de gallrar. Även om det är förarna som gör stamvalen är det bra att förstå hur man kan tänka kring vilka träd man bör satsa på och vad det innebär för skogens utveckling framöver, menar Jan och Johanna.

– Och det är ju extra roligt med det här beståndet som jag känner till ganska väl efter att jag jobbat här, konstaterar Isak.

Några andra stopp under skogsdagen:

Föryngringsavverkning

Historik:

Det här granbeståndet är nästan hundra år gammalt och troligen planterat. Det har gallrats i två omgångar.

Nästa åtgärd:

– Här tycker jag att det är dags för en föryngringsavverkning, säger Alfred.

– Ja, definitivt. Med facit i hand borde vi ha avverkat här redan för 15 år sedan. En del träd har hunnit bli övergrova så att de inte kan sågas och dessutom har kronhjort ätit bark på en del stammar. Det är surt när skogen har vuxit i hundra år och man har gjort olika åtgärder för att få fint timmer och så är det ändå en del som blir massaved, helt i onödan. Men vi tar med oss de här erfarenheterna för att kunna fatta bra beslut kring skötseln av våra andra bestånd, säger Jan.

Föryngring

Historik:

Här är det nyligen avverkat.

– Tyvärr var vi ute i senaste laget så vissa stockar var övergrova och blev därför massaved i stället för timmer. Men vi fick ändå ut en hel del fint sågtimmer, säger Jan.

Nästa åtgärd:

Att beståndet ska markberedas och planteras är alla eniga om, men vilket trädslag ska man välja? Efter en stunds resonemang kommer familjen fram till att antingen blanda tall och gran eller att bara sätta tall.

– Gran växer bra här, men i ett granbestånd intill har vi haft problem med skador av kronhjort så vi vill inte satsa fullt ut på det, säger Jan.

Röjning

Historik:

Det här beståndet avverkades vintern 2009. Sedan markbereddes och planterades det direkt, i stället för att vänta ett par år som man ofta gör för att minska risken för snytbaggeangrepp.

– Satsningen gick hem. 13 år efter slutavverkning har vi redan stammar som skulle fungera som massaved. Beståndet röjdes en första gång 2016, säger Jan.

Nästa åtgärd:

– Det är väl snart dags att röja igen, konstaterar Isak.

– Ja, det är ett bra beslut. Det är inte något akut läge än, men snart är det dags eftersom lövträden växer snabbt, säger Jan och berättar om sitt motto för skogsskötseln: "aldrig ett löv över toppen på en tall", med undantag för områden där familjen satsar på naturvård.

TIPS

från Jan och
Johanna

Så ordnar du en lyckad skogsdag!

1

Gör en tidsresa

Planera en rutt där ni besöker bestånd i olika åldrar och går igenom skogsbrukets hela kretslopp. Börja till exempel med ett bestånd som är moget för en förnygringsavverkning och därefter går ni vidare till en trakt som nyss har avverkats. Sedan tittar ni på ett bestånd som har förnygrats och behöver röjas och slutligen på ett gallringsmoget skifte.

Följ skogens utveckling och resonera kring varför skogen ser ut som den gör.

När vi besöker olika bestånd ställer vi oss alltid två frågor:

- Hur ser historiken ut? Varför ser beståndet ut som det gör? Hur är förhållandena på platsen och hur har skogen skötts tidigare?
- Vilken åtgärd bör göras härnäst? Vad finns det för alternativ och hur kan vi ta hjälp av beståndets historik när vi fattar beslut?

2

Ta med en checklista

Ett alternativ till att göra en tidsresa är att använda sig av en checklista. Använd SCAs checklista (sca.com/skog/checkaskogen) eller gör en egen. Kolla till exempel områden där det snart är dags för röjning, följ upp nyplanterade områden och inspektera vägtrummor.

3

Ta med skogsbruksplanen om du har en sådan!

Planen är otroligt viktig för att ha koll på de åtgärder som är på gång. Vi använder både planen i pappersform och kollar via SCAs Skogsvinge i mobilen.

4

Låt barnen njuta av resultatet

Om barnen har planterat något bestånd eller kanske varit med och bestämt hur många stammar som ska vara kvar efter en röjning i en ungskog – åk tillbaka dit för att följa resultatet. Låt barnen få känna stolthet över ett bestånd som de har varit med och format.

5

Ha det mysigt

Se till att det blir en rolig dag, med riktigt gott fika och intressanta resonemang. Det är bra om man inte bara öser på med fakta, utan får till en härlig utflykt.

Skogsägare fick dispens för att bruka sin skog

En skogsägare i Jämtland fick avverkningsförbud eftersom orkidén knärot växer på ett område som skulle avverkas. Med stöd av SCA sökte skogsägaren dispens och i mars gav Länsstyrelsen Jämtland klartecken till att en del av skogen får avverkas. Johan Nilsson vid SCA Skog har stöttat skogsägaren genom hela processen.

Det var vintern 2022 som skogsägaren fick avverkningsförbud på vissa delar av sin fastighet, eftersom Skogsstyrelsen krävde att knäroten skulle skyddas med stora skyddszoner runt varje planta. SCA valde att stötta skogsägaren och söka dispens hos Länsstyrelsen Jämtland för att se om det skulle vara möjligt att få avverka en del.

– Det är självklart att vi skogsägare ska värna fridlysta och sällsynta arter, men knärot är en av Sveriges vanligaste orkidéer och uppskattningsvis finns det flera miljoner plantor. Att den ändå är fridlyst beror på att alla orkidéer är fridlysta per automatik. Knärot trivs i äldre skog, men i flera fall har man hittat den i vanliga produktionsskogar med låga naturvärden. Man har till och med hittat den i skogar med contortatall och det är ju inte skogar som anses skyddsvärda, säger Johan.

STARKT JURIDISKT SKYDD

Fridlysta arter har ett starkt juridiskt skydd och för att få göra åtgärder som kan påverka sådana arter eller deras livsmiljöer krävs dispens från förbuden i artskyddsförordningen.

– I dispensansökningen gav vi förslag på hur vi skulle kunna avverka en del av fastigheten och spara andra delar där det finns högre koncentrationer av knäroten, vilket skulle kunna underlätta för blommans möjligheter att sprida sig vidare. På så vis kan

FOTO: OLA KÄREN

Knärot (*Goodyera repens*).

skogsägaren bruka en del av sin skog, samtidigt som vi tar god hänsyn till knäroten, förklarar Johan och tillägger:

– Det här är en process som tar tid, men det är det enda sättet för en skogsägare att kunna ansöka om ekonomisk ersättning om skogen inte får brukas. Det krävs nämligen ett avslag på dispensansökan för att ha en chans att få ersättning av staten.

Johan Nilsson

STÖRRE SKYDDSZON KVAR

Tidigare i år kom svaret på dispensansökningen och det blev positivt.

– Vi har fått tillstånd att avverka merparten av området. En större skyddszon blir dock kvar och det är ett område med de rikligaste förekomsterna av knärot. Vi får inte heller markbereda i närheten av området, säger Johan och fortsätter:

– För skogsägaren var det här såklart ett mycket glädjande besked. Skogsägaren har investerat mycket i sin fastighet och vill bruka den både för sin egen skull och för kommande generationer.

Det här ärendet är inte unikt, utan det finns många skogsägare som får avverkningsförbud med hänvisning till artskyddsförordningen.

– Vi ser allt fler sådana anmälningar, både vad gäller SCAs egen mark och för privata markägare. Här i Jämtland är det ofta knäroten som man vill skydda, säger Johan. Vi hoppas på en översyn av reglerna.

SCA More

– massa för många behov

SCAs nybyggda massafabrik på Ortviken utanför Sundsvall ger nya spännande möjligheter, både för att tillverka nya produkter och för att skräddarsy lösningar efter kundernas behov. Allt tack vare den fina norrländska råvaran av bland annat björk och gran, som ger CTMP-massa av bästa kvalitet.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: MICHAEL ENGMAN

SCA har en lång tradition av att tillverka massa och att erbjuda kvalitetsprodukter till kunder världen över. Med den nya CTMP-anläggningen, som är utrustad med den allra senaste tekniken, kan SCA ta nästa steg i utvecklingen.

Anläggningen i Ortviken använder till en början främst massaved av björk och gran samt sågverksflis av gran, men framöver kommer man att kunna använda fler trädslag som tall och asp.

–Vår vanligaste massakvalitet är en blandning av gran och björk. Björk är en väldigt användbar råvara. Samtidigt är den också lite svår att hantera i processen, men vi har lång erfarenhet av hur den kan användas på bästa sätt, säger Anders Granström, fabrikschef vid Ortvikens massafabrik, och fortsätter:

–Vår björkråvara kommer både från SCAs egna skogar och från privata skogsägare med skog i Norrland och vi kommer att ha behov av 300 000 m³ub björkved per år.

STABILARE MJÖLKPAKET

CTMP-massa är en bulkig massa som främst används till kartong för exempelvis flingpaket och mjölkpaket. Bulken ger bland annat böjstyvhet till kartongen så att exempelvis ett mjölkpaket blir stabilare att hålla i. SCA levererar betydande volymer av massa till livsmedelsförpackningar, ett segment som ställer mycket höga krav på produktsäkerhet.

– Tack vare att vi nu kan tvätta massan i ännu fler steg kan vi erbjuda en mycket ren massa som minskar lukt- och smakkomponenter. Det ger oss större möjligheter att utveckla nya produkter som är godkända för livsmedelskontakt, berättar Sara Qvist, produktspecialist, CTMP vid SCA.

MER AV ALLT

De nya massaprodukterna lanseras under namnet SCA More.

– Det blir helt enkelt mer av allt, eftersom vi nu kan erbjuda marknadens bredaste produktportfölj, säger Stefan Sjöström, global försäljningschef CTMP vid SCA.

SCA har en växande kundbas inom massa och det finns en ökad efterfrågan inom både förpackningar och mjukpapper, och även inom nya områden som fiberbaserade tråg.

–Vår massa har också egenskaper som bland annat ger ökad volym och absorption till mjukpapper. Ökad volym, alltså hög bulk, innebär att man kan öka tjockleken på produkterna utan att vikten ökar – så våra kunder får alltså mer för mindre, säger Stefan och avslutar:

–Vår tekniska kapacitet, tillgången till olika vedslag och vårt kunnande gör att vi nu kan erbjuda lösningar till en mycket bredare målgrupp än tidigare. Det känns väldigt inspirerande.

Dags att avverka gran?

Skogsbruk är generellt en process där man har ganska gott om tid på sig för att göra olika åtgärder. Men det finns undantag – och förnygringsavverkning i granskog är ett av dem.

– Äldre granskogar kan tappa mycket av sitt ekonomiska värde om man väntar för länge med avverkningen, och det kan gå riktigt snabbt. Röta, granbarkborre och vindfällan är några saker som kan ställa till det rejält, säger Martin Uddh, SCAs virkesköpare i Ljusdal med omnejd.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

– Om man vill ta vara på markens produktionsförmåga och få ut virke av bra kvalitet är det hög tid att förnygringsavverka det här beståndet. En hel del träd har självdött, förklarar Martin Uddh, SCAs virkesköpare i Ljusdal, Järvsö och Bjuråker.

Varför är tidpunkten så viktig vid förnygringsavverkning i granskog?

– Det handlar främst om ekonomi och om att ta vara på markens produktionsförmåga på bästa sätt. Så om de aspekterna är viktiga för dig är det bra att hålla koll på när det är dags.

Trädens tillväxt avtar med tiden och till slut kommer man till en punkt där det är mer lönsamt att avverka och sedan satsa på att få upp en ny generation skog.

I äldre bestånd ökar dessutom risken för att skogen drabbas av olika skador så det innebär att värdet på virket kanske inte bara står och stampar, utan det kan till och med minska. När skogar blir tillräckligt gamla kan de också utveckla höga naturvärden, som kan innebära att beståndet inte bör avverkas. Den utvecklingen vill man kanske ha i områden där man satsar på naturvård, men inte i områden där man satsar på virkesproduktion.

Vid vilken ålder brukar ett granbestånd vara avverkningsmoget?

– Tidsspannet är stort och tidpunkten styrs främst av markens bonitet*, vilka åtgärder man har gjort i beståndet tidigare och av hur träden mår. Men generellt kan man säga att granbestånd brukar vara avverkningsmogna när de är mellan 70 och 100 år.

5

TIPS FRÅN MARTIN

1. Se till att ha en uppdaterad skogsbruksplan – då får du full kontroll på dina bestånd.
2. Var ute mycket i din skog. Kolla efter skador och angrepp.
3. Skaffa en tillväxtborr så kan du kolla både tillväxten och eventuella angrepp av röta.
4. Se inte en gammal granskog som ett bankkonto där pengarna är i tryggt förvar. Det är de inte tyvärr.
5. Fråga din virkesköpare om råd. Vi hjälper gärna till!

Hur vet jag då när det är läge att avverka?

– Om du har en uppdaterad skogsbruksplan så är det enkelt, för där står det vilka bestånd som är lämpliga att avverka inom den närmaste tioårsperioden. Men det finns också flera saker som du själv kan titta efter ute i skogen.

Du får bra koll på hur det står till med tillväxten genom att studera längden på granarnas toppskott. När skogen växer som bäst brukar toppskotten vara flera decimeter långa, men om de bara växer några centimeter per år så är det dags att satsa på nästa generation skog.

Du kan också skaffa en tillväxtborr och ta ut borkkärnor ur några träd så att du kan titta på årsringarna. Om årsringarna har blivit riktigt tunna så är det ekonomiskt sett bättre att föryngringsavverka och därefter få i gång en livskraftig ungskog.

Titta också efter skador och döda granar. Om träden har börjat självdö är det definitivt hög tid att avverka.

Vad kan jag titta efter för skador?

– Kolla efter bormmjöl från granbarkborrar. Om granar börjar må dåligt och själv-

Om träden har drabbats av röta knäcks de lättare av vinden. Veden blir brun och mer porös.

dö angrips de lätt. Mjölet, som uppstår när granbarkborrarna gnager sig in i träden, lägger sig som ett beige eller brunt puder långt ner på stammen. Bormmjölet försvinner snabbt vid regn, så ge dig ut när det har varit uppehåll några dagar.

Att det runnit kåda längs stammen är också tecken på angrepp och på att träden inte mår bra. Titta även efter döda och döende träd. De brukar vara enkla att se eftersom de tappar både bark och barr.

Röta kan orsaka stora skador, men kan vara lurigt att upptäcka eftersom en del

Bormmjölet från granbarkborrarna ser ut ungefär som ströbröd och lägger sig på den nedre delen av stammarna.

bestånd kan se riktigt fina ut även om de är drabbade. Kolla om det finns träd som har en ansvällning nertill på stammen, eftersom det kan vara tecken på att de är rötangripna. Men det bästa sättet att få svar är att skaffa en tillväxtborr och provborra i några stammar. Är borkkärnan brun och mer porös längst in så är det röta.

Röta innebär att virket inte kan säljas som sågtimmer. Dessutom försvagar det träden och ökar risken för att de ska knäckas av hårda vindar.

En tillväxtborr är bra både för att kontrollera hur skogen växer och för att se om den är angripen av röta.

När granarna dör tappar de sin bark, så det är lätt att se. Här har förloppet gått ganska långt.

Hur snabbt påverkas skogens värde av skador?

– Om en del granar är svaga eller döende så är det stor risk att de angrips av granbarkborrar. Då kan granbarkborrarna bli så många att de även angriper friska träd och då blir även de träden svaga. På så sätt uppstår det en negativ spiral och ibland blir jag själv förvånad av hur mycket som kan hända från ett år till ett annat. En torr sommar kan också stressa träden och göra att skadorna ökar i snabbare takt.

TITTA EFTER DET HÄR I ÄLDRE GRANBESTÅND

KORTA TOPPSKOTT – det innebär att tillväxten har avtagit.

BORRMJÖL PÅ NEDRE DELEN AV STAMMARN – det visar att träden har angripits av granbarkborre.

STAMMAR DÄR BARKEN HAR BÖRJAT LOSSNA – det visar att träden är döende eller har dött.

STAMMAR SOM ÄR SVULLNA NEDTILL – det kan vara tecken på röta.

KNÄCKTA TRÄD – fler träd knäcks om de är försvagade av röta. Döda träd kan också bli en yngelplats för granbarkborrar om de inte upparbetas snabbt.

Man kan alltså riskera att skogen minskar i värde om man väntar för länge med avverkningen, men vad händer rent ekonomiskt om jag i stället avverkar för tidigt?

– Om du avverkar för tidigt tappar du också tillväxt och värde eftersom skogen fortfarande växer bra. Om skogen får stå kvar ett tag till ger den mer värdefullt timmer.

Det är inte heller tillåtet enligt Skogsvårdslagen att avverka hur tidigt som helst. Men i praktiken brukar lagen sällan innebära någon begränsning, eftersom det är väldigt ovanligt att någon vill avverka tidigare än vad lagen medger.

Om jag funderar på om jag vill avverka eller inte – vad finns det för alternativ?

– Det finns många skäl till att vilja vänta med att avverka vissa bestånd, även om det är dags sett ur ett rent ekonomiskt perspektiv. Kanske har man varit där mycket som barn, skjutit sin första älg där eller tycker att det är ett härligt utflyktsmål. Eller så vill man kanske spara beståndet och satsa på att utveckla naturvärden.

Beslutet är självklart upp till var och en. Huvudsaken är att man har fått tillräckligt med information om hur skogen utvecklas och vad man har för olika alternativ. De svåraste besluten brukar handla om tidpunkten för avverkning i grandominerade bestånd, eftersom det som sagt innebär större ekonomiska risker att vänta med dem. Men ofta går det att hitta en kompromiss där man både säkrar värdet på skogen och behåller ett vackert skogsområde.

Finns det ett tillräckligt stort inslag av tall brukar man kunna plocka ut granen och skapa en fin talltimmerställning. På så sätt bevarar man skogskänslan hela tiden. Ett annat alternativ kan vara att använda sig av alternativa metoder och till exempel avverka i schackrutor eller korridorer, för att inte få någon större kal yta.

Vad har du för råd till skogsägare?

– Se inte en gammal granskog som ett bankkonto där du kan hämta ut pengarna när du behöver dem. En hel del av pengarna kan tyvärr ha försvunnit när du väl vill använda dem.

** Markens produktionsförmåga*

ÄLDRE TALLBESTÅND – HUR SKA JAG TÄNKA?

TALLBESTÅND BRUKAR VARA lämpliga att förnygringsavverka när de är någonstans mellan 80 och 120 år. Tallar är inte lika känsliga för skador, så här är det mindre risk att man förlorar stora ekonomiska värden om man väntar med avverkningen.

När det gäller tall det är svårt att hålla koll på om tillväxten har stannat av, eftersom toppskottens längd inte syns lika lätt. En tillväxtborr är det bästa sättet att få ett definitivt svar.

Rester från skogen får bli hållbar energi

När EUs förnybartdirektiv förhandlades klart under våren blev det till slut goda nyheter när det gäller skogsbränslen. Skogsrester i form av grenar och toppar från en avverkning ska få fortsätta räknas som hållbara i energiproduktion.

Det var EU-parlamentet som hade föreslagit restriktioner för skogsbränslen och inte längre ville klassa dem som hållbara. Det skulle ha hotat en stor del av bränsleförsörjningen för svensk fjärrvärme och biokraftproduktion eftersom restprodukter står för cirka 20 procent av den tillförda energin i fjärr- och kraftvärme-sektorn. Förslaget riskerade också att stoppa utvecklingen för skogsbaserade biodrivmedel och en ökad tillverkning av biokraft.

VIKTIGT BESLUT

Men nu blir det alltså inte så. Om grot, bark eller skadat virke inte kan nyttjas för industriell användning så kan det användas som bioenergi.

– Utfallet blev väsentligt bättre än vi befarat under resans gång och beslutet är mycket viktigt och glädjande, säger Hans Djurberg, hållbarhetschef för SCA.

Branschorganisationen Skogsindustrierna välkomnar den höga ambitionsnivån för förnybar energi och att osäkerheten kring reglerna för bioenergi är över.

– Utgångspunkterna för överenskomsten är att bioenergi är hållbar och att biomassa används resurseffektivt. Det är något som vi naturligtvis ställer oss bakom, säger Viveka Beckeman, vd för Skogsindustrierna.

KASKADPRINCIPEN

En viktig del i förnybartdirektivet är kaskadprincipen. Den innebär att skogsråvaran i första hand ska användas till långlivade produkter, som till exempel

träbyggnader, därefter till olika former av återanvändning och återvinning, innan den i sista hand kan användas för energiproduktion. På så vis ska man säkerställa att råvaran används på ett sätt som maximerar värde och resurseffektivitet.

– För oss är det givet att nyttja hela trädet på bästa sätt för att skapa så mycket värde som möjligt. Så arbetar vi sedan länge och det gäller hela den svenska skogsindustrin, säger Hans.

Det nya direktivet innebär att målet för förnybar energi inom EU höjs. År 2030 ska 42,5 procent av energianvändningen utgöras av förnybar energi, jämfört med det tidigare målet på 32 procent.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Skogsrester i form av grenar och toppar från en avverkning får fortsätta att räknas som hållbara i energiproduktion, enligt EU.

Jörgen Bendz,
industriförsörjningschef
vid SCA Skog

Glapp på virkesmarknaden

Hur är läget på virkesmarknaden?

– Det glapp som funnits på marknaden under vintern fortsätter, med en ökande differens mellan priserna på virke och priserna på vidareförädlade produkter från skogen. Vi har alltså en fortsatt hög efterfrågan på vedråvara med stigande priser som följd, samtidigt som efterfrågan, och därmed priserna på de olika produktsegmenten, går nedåt. Det är

främst efterfrågan på massa och kraftliner som sjunker medan den nedåtgående utvecklingen för sågade trävaror ser ut att ha stannat av, på en låg nivå.

Vad betyder det?

– Att många är intresserade av och vill använda råvaran från skogen, trots sämre lönsamhet. Sveaskogs aviserade neddragning av avverkningar i norra

HD-dom: Rätt till ersättning för tjäderstoppad avverkning

Skogsägare som inte får avverka på grund av artskyddsförordningens krav på hänsyn till fridlysta arter kan ha rätt till ersättning från staten i vissa fall. Det menar Högsta domstolen, HD, i en vägledande dom.

Det var Skogsstyrelsen som förbjöd ett skogsbolag i Uppland att avverka, med hänvisning till att det skulle störa det tjäderspel som förekom på området och att en avverkning därför var förbjuden enligt artskyddsförordningen. Skogsbolaget begärde då att staten skulle betala ersättning som motsvarade fastighetens värde-minskning, med visst tillägg. HD har nu slagit fast att staten i det här fallet är skyldig att ersätta skogsbolaget för dess skada eftersom det fanns speciella omständigheter.

AVSEVÄRT FÖRSVÅRANDE

HD skriver i sin dom att bestämmelserna i artskyddsförordningen har medfört ett avsevärt försvårande av den pågående markanvändningen för skogsbolaget. Begränsningen i markanvändningen berodde på omständigheter som bolaget inte hade kunnat påverka eller förutse och den ekonomiska påverkan var betydande. Avverkningshindret ansågs därmed ha gett upphov till en så betydande skada att det inte var rimligt att bola-

get ensamt fick stå för den. Därför ska staten betala ut ersättning.

OKLARA REGLER

Frågan om en skogsägare har rätt till ersättning på grund av Skogsstyrelsens artskyddsbeslut har varit oklar. Det beror på att det inte finns någon bestämmelse i lagstiftningen som reglerar ersättningsrätt till följd av artskyddsförordningens fridlysningsregler. De senaste åren har flera skogsägare stämt staten på ersättning och i första instans, mark- och miljödomstolarna, har domstolarna kommit till olika slutsatser vad gäller rätten till ersättning.

SPECIELLA OMSTÄNDIGHETER

HD menar i domen att en markägare normalt inte har rätt till ersättning av staten för begränsningar i markanvändningen, och som är en direkt följd av artskyddsförordningen. Men det kan finnas speciella omständigheter som ändå ger markägaren rätt till ersättning. Så kan vara fallet när begränsningen är så särskilt betungande för markägaren att det inte är rimligt att han eller hon ensam tvingas ta de ekonomiska konsekvenserna. En förutsättning i sådana fall är att markägaren har begärt dispens men blivit nekad det enligt artskyddsförordningen. Ersättningen bör inte överstiga markägarens faktiska skada, enligt HD.

FOTO: BO-GÖRAN BACKSTRÖM (TJÄDER), MICHAEL ENGMAN (SKOG)

Sverige påverkar också marknaden mer tydligt nu.

Vi ser även att det är ett tufft läge i Sverige för många sågverk och att även massa- och kraftlinerindustrier påverkas, med krympande marginaler. Skogsindustrin i Sverige gynnas dock av den svaga kronan. I Finland har vissa tillverkare aviserat produktionsneddragningar.

Det osäkra läget i världen fortsätter att påverka marknaden, med fortsatt hög inflation och höga räntor. Det märks inte

minst på omkostnaderna för att avverka och transportera virke till och från industrin, där främst bränslepriset gör det dyrare.

SCA har gjort en affär med Kopparfors Skogar AB – vad innebär det?

– Vi har köpt avverkningsrätter av Kopparfors och kommer därmed att utföra omfattande avverkningsuppdrag i Gästrikland och Hälsingland. Vi är redan verksamma i Hälsingland och det är roligt att

vi förstärker våra positioner söderöver och får fler möjligheter att visa vad vi kan erbjuda skogsägare.

Vad händer i övrigt inom SCA?

– Ortvikens nya massafabrik har invigts, vilket bidrar till en långsiktig efterfrågan på lövmassaved. Vi har också ökat vår tågkapacitet och kan köra mer virke på tåg, vilket är helt i linje med den utveckling vi vill ha. Vi har nu sju tågset, där ett set omfattar 22 vagnar och 1-2 lok.

Snytbaggens framfart dyr för skogsägare

De ser ganska lustiga ut, med sina långa snabelliknande snyten. Men det är lätt att hålla sig för skratt när man summerar kostnaderna för skadorna som de orsakar. Snytbaggarna älskar att gnaga bark på små gran- och tallplantor och deras angrepp kostar svenska skogsägare flera hundra miljoner kronor varje år.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON ILLUSTRATIONER: PER MATSSON

Aaah, det
luktar färsk stubbe!
Jag kommer!

Det är doften av färska stubbar som lockar snytbaggarna till hygget. De kan flyga flera mil, med hjälp av vinden. Det händer dock att lukten av färskt virke leder snytbaggarna fel och att de till exempel landar på ett trähus som håller på att byggas.

Den stora omvandlingen

När snytbaggen har landat på ett hygge så tillbakabildas muskulaturen som den behövde för att kunna flyga. Därefter tar de sig fram till fots.

8-14 mm. Så lång är en fullstor snytbagge.

Rötter och grenar är också gott

Det är inte bara plantor som snytbaggarna tycker om, utan de gnager minst lika gärna på större barrträd. Då hugger de in på barken på rötterna och på fina grenar i trädens kronor, men eftersom träden inte tar någon skada av det brukar de angreppen inte få så stor uppmärksamhet.

Lider av "torgskräck"

När man markbereder skapas planteringspunkter som är fria från gräs och annan vegetation. Det gillar inte snytbaggarna! De vill inte stanna så länge på öppna ytor och därför undviker de gärna plantor som är planterade på sådana platser.

0,2 cm²

Så mycket gnager en snytbagge per dygn. Fem veckors gnag motsvarar ungefär storleken av ett frimärke. Om en snytbagge ringbarkar en planta så dör plantan. Det brukar bara krävas några få dygn av gnag innan ringbarkningen är ett faktum.

Tappar färg med tiden

Snytbaggarna är brunsvarta eller svarta med gula fläckar. Fläckarna består av små borst och hår, men på äldre snytbaggar brukar fläckarna delvis vara bortnötta så då blir baggarna mer enfärgade.

Gnager med hårda käkar

Snytbaggarna har inga vanliga tänder, utan gnager med sina hårda käkar. Käkarna har en ojämn kant och kallas för mandibler.

Källor: SLU m m

Hylosafe® ger extra skydd

För att rädda dina plantor från snytbaggar kan du köpa plantor som har behandlats med SCAs miljövänliga skydd Hylosafe®, som består av sand och bindemedel. Snytbaggarna tycker att det är obehagligt att få Hylosafe i munnen och låter därför plantorna vara i fred.

FOTO: OLLE MELKERHED

Ortvikens massafabrik invigd

I mitten av maj invigdes SCAs nya massafabrik i Sundsvall under festliga former. SCA har investerat cirka 1,5 miljarder kronor i fabriken som ska sysselsätta omkring 130 personer när den är uppe i full kapacitet.

SCAs VD ULF LARSSON öppnade invigningsceremonin och konstaterade att projektet har färdigställts på budget och före tidplan, och ger SCAs verksamhet starkt konkurrenskraft på den globala marknaden. Timmersportaren Ferry Svan stod för själva invigningen genom att "klippa bandet" med hjälp av sin såg och en trästock.

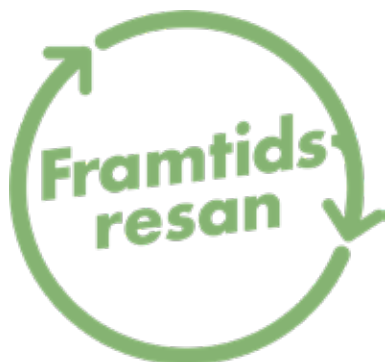
– Det här förstärker bilden av att Västernorrland är en viktig del av Sverige och en viktig del av den cirkulära ekonomin. Det här är ett sätt att använda det gröna guldets på bästa sätt och ger oss också arbetstillfällen, säger Berit Högman, landshövding i Västernorrland, i sitt högtidstal.

SCA sponsrar O-ringen i Åre

ÅRETS UPPLAGA AV O-ringen går av stapeln i Åre den 22-28 juli. SCA är med som sponsor för den första etappen som avgörs den 23 juli, och kommer även att vara på plats under övriga tävlingsdagar.

O-ringen lockar närmare 20 000 deltagare från ett 40-tal länder, och här tävlar både barn och vuxna liksom världseliten och vanliga motionärer. Som etappsponsor får SCA äran att hålla invigningstalet och dela ut priser till den första etappens vinnare.

SCA kommer att ha ett stort tält på marknadsgatan vid Holiday Club – så passa på att hälsa på. Du kan prata skog och skogsbruk med oss och lära dig mer om SCAs olika verksamheter.

SCA en del av Framtidsresan

FRAMTIDSRESAN ÄR namnet på en omfattande satsning som Skogsindustrierna har startat, där SCA är en av många engagerade deltagare. Syftet är att i ännu högre grad visa att de produkter och andra nyttor som skogsnäringen bidrar med kan hjälpa till att lösa våra samhällsutmaningar. Det handlar bland annat om att möta klimatutmaningen och att stärka den biologiska mångfalden.

Branschen ska nu tillsammans visa hur man kan spänna bågen och bidra mer. Under sommaren ska mer konkreta mål, så kallade framtidslöften, presenteras och de ska vara vägledande för arbetet under de kommande åren.

Du hittar fler SCA-nyheter på [sca.com](https://www.sca.com)

Det ska gå bra för de entreprenörer som arbetar åt SCA. Därför arbetar SCA sedan många år med att utveckla entreprenörsföretagen och öka deras lönsamhet med hjälp av rådgivning och stöd.

– Det är roligt att se dem utvecklas och vår ambition är att det ska bli bra för båda parter, säger Martin Carlsson, som är en av SCA Skogs fyra affärsutvecklare.

TEXT: MISAN LINDQVIST

FOTO: HENKE OLSSON

Bra för båda parter med SCAs entreprenörsstöd

Stabilitet, långsiktighet, lönsamhet och lokal förankring är viktiga delar när SCA samverkar med avverkningsentreprenörer.

– SCA är en stabil partner med ett långsiktigt perspektiv, tack vare våra industrier som vi investerar mycket i. Vi finns över hela norra Sverige och den lokala förankringen är viktig för oss. När vi samverkar med entreprenörer utgår vi från deras hemort och hjälper till att bygga en verksamhet kring deras hembygd, säger Martin.

LYHÖRDA FÖR OLIKA BEHOV

SCA samarbetar med cirka 120 avverkningsentreprenörer, som tillsammans sysselsätter runt 600 maskinförare.

– Inget företag är det andra likt, så när vi etablerar ett samarbete är det viktigt att vara lyhörd för entreprenörernas mål, behov och hur de vill driva sina företag. Sedan har vi såklart höga krav kring exempelvis certifieringar och kvalitet som alla måste leva upp till, men det ska vara justa villkor. Vi vinner inget på att det går dåligt för de entreprenörer som kör för oss.

LÅNGA AVTAL

En av SCAs styrkor är att man kan erbjuda långa avtal inom både gallring och förnygringsavverkning.

– Vi har ofta avtal som löper på tre till

fem år. Det ger en hög och långvarig sysselsättningsnivå för entreprenörerna och deras anställda och maskiner, vilket i sin tur ger goda förutsättningar för både hög lönsamhet och utveckling, säger Martin och fortsätter:

– Vi kan också vara ett stöd vid finansieringen genom att borgen för maskinerna. Dessutom får entreprenörerna ta del av våra ramavtal för maskiner, så att de får rätt maskin för uppdraget och rätt utrustning.

SCAs produktionsledare har en stor del i arbetet med att utveckla entreprenörerna och deras företag.

– De arbetar nära entreprenörerna och ger råd kring produktionsfrågor och annat. Sedan har vi också en bred support kring IT, maskinteknik, ekonomi och lönsamhet, förklarar Martin.

BALANS I LIVET

En hållbar livssituation är också en viktig del för framgångsrika företag, betonar Martin.

– Det måste finnas balans mellan privatliv och arbete. Man kan inte jobba jämt, så det är något vi tittar på när vi diskuterar med entreprenörerna och ser hur de vill utveckla sina företag. De här frågorna ligger helt i linje med SCAs

fokus på hälsa och säkerhet. De företag som det går bäst för har en tydlig vision, tydliga mål och ett bra ledarskap. De har också ordning och reda i företaget, inte minst när det gäller ekonomin.

Samarbetet med entreprenörsföretagen bidrar samtidigt till SCAs utvecklingsarbete.

– Vi är måna om att ligga i framkant vad gäller teknik- och maskinutveckling. Vi både deltar i och driver egna projekt där våra entreprenörer är med och bidrar. På så vis får vi ett ständigt lärande.

Varje år hjälper SCA till att få i gång mellan 10 och 20 nya entreprenörsföretag.

– Vi letar ständigt efter nya företag som vill arbeta med oss och vi får in rätt många förfrågningar. Just nu har vi flera generationsväxlingar där barnen ska ta över företag. Vi har både gamla och unga entreprenörer och så har vi företag som till exempel drivs av kompisar och av gifta par. Det är roligt att se en sådan bredd, säger Martin och avslutar:

– Det är väldigt glädjande att se när en entreprenör lyckas – och vi har många framgångsrika entreprenörer. Det bekräftar att vårt arbetssätt fungerar.

Martin Carlsson

Albin

– entreprenör

Att SCA hjälpte till med maskinfinansieringen, erbjöd ett flerårigt kontrakt och kontinuerlig rådgivning – det var viktiga pusselbitar när Albin Eriksson satsade på att bli avverkningsentreprenör.

– Vi har en win-win-situation där SCA verkligen vill att det ska gå bra för mitt företag, säger Albin som har en populär kanal på Youtube där han visar hur det är att jobba som entreprenör.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

och youtuber

Albin började sin skogskarriär som anställd hos Log Arvidsjaur AB, direkt efter studenter. Där fick han ta stort ansvar och blev en inofficiell mellanchefer, som han beskriver det. När han flyttade söderut till Örnsköldsvik ville han fortsätta att ha en chefsroll och funderade därför på att starta eget.

– Jag hade hört att SCA ger bra stöd till entreprenörer så jag provade att kontakta dem. Jag hade ett möte med Martin Carlsson, affärsutvecklare vid SCA Skog, och när jag gick därifrån hade jag i stort sett köpt mina skogsmaskiner, säger Albin.

TRYGGAD SYSSELSÄTTNING

För Albin betydde det mycket att SCA hjälpte till vid finansieringen av maskinerna.

– Martin skötte bankkontakterna och i och med att SCA borgade för mig fick jag bästa möjliga räntor och behövde inte lägga in någon kontantinsats, berättar han.

I ett tidigare skede hade Albin själv ringt runt till

flera banker, men de var mycket tveksamma till att låna ut pengar för maskininköpen.

– Det är inte lätt att komma som 23-åring och vilja låna flera miljoner för att starta ett företag. Det var ett riktigt jobbigt läge och hade inte gått att lösa utan stödet från SCA, konstaterar Albin.

”Vi har en win-win-situation där SCA vill att jag ska ha full sysselsättning.”

En annan viktig faktor för Albin var att han fick ett långsiktigt kontrakt med SCA. Han fick själv välja längden på kontraktet, i intervallet ett till fem år, och valde då ett treårigt.

– Det ger en trygghet att veta att jag har sysselsättning för flera år, samtidigt som vi förhandlar om priserna löpande. Med tanke på hur drivmedelspriserna och övriga utgifter har utvecklats har möjligheten att förhandla om priset varit avgörande för att det ska gå att driva ett lönsamt företag.

TILLGÅNG TILL NÄTVERK

Upplägget gjorde att Albin aldrig tvekade på att satsa, trots att det handlade om mångmiljoninvesteringar.

– Jag kände att jag inte kan förlora så mycket med de här förutsättningarna. Vi har en win-win situation där SCA vill att jag ska ha full sysselsättning, att företaget ska ligga i framkant och att det ska gå bra för mig, säger han.

Förutom stöd kring ekonomin har SCA också bidragit med mycket råd kring allt från målbilder till kalender. Albin har löpande kontakt med både Martin och SCAs produktionsledare Zara Granberg Olofsson.

– Det är också värdefullt att få ta del av det stora nätverk som SCA har med olika leverantörer. Jag fick till exempel möjlighet att köpa en skotare som SCA bokat upp i förtid, vilket ledde till kortare leveranstid. Det gick både smidigt och snabbt!

VILL ANSTÄLLA FLER

Albin stortrivs med livet som entreprenör. Ända sedan han var barn har skogsmaskinerna lockat och han gillar att jobba på ackord.

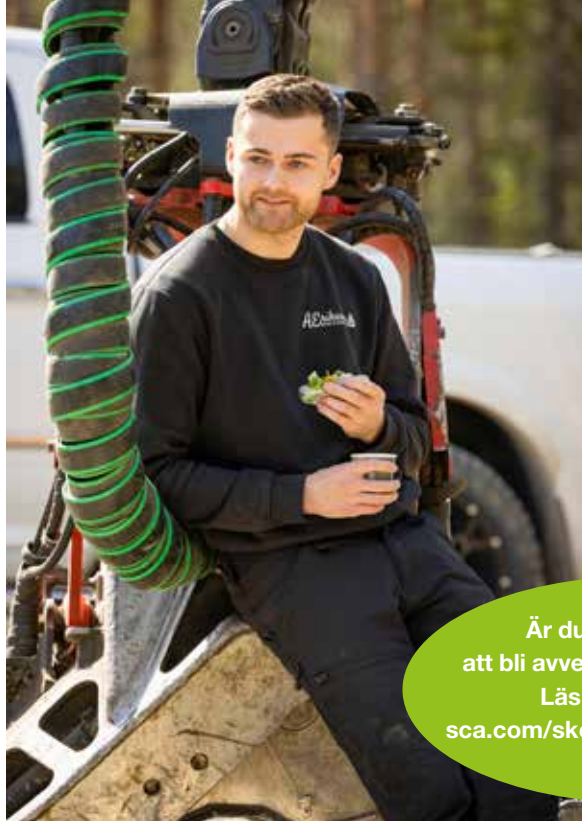
– Om man gör ett bra arbete får man mycket jobb och kan tjäna bra. Jag har alltid gillat att arbeta effektivt så det passar mig perfekt. Jag gillar också att det finns så många olika typer av frågor att jobba med när man har ett företag. Det handlar ju inte bara om att sitta i maskinerna.

I dag har Albin en anställd som kör skotare, medan han själv kör skördare. Han skulle gärna anställa minst en till, men liksom många andra har han svårt att hitta bra arbetskraft.

– Det är så mycket som ska stämma. Man behöver hitta någon som vill göra fina jobb, som håller ordning och reda och som dessutom har ett driv och tycker att det är roligt att producera. De personerna är inte lätta att hitta!

VÄCKER INTRESSE PÅ YOUTUBE

Men utan att ha planerat det så har Albin blivit en viktig förebild för andra som funderar på skogsbranschen. Han har nämligen en populär Youtubekanal och ett Instagramkonto där han berättar om sitt jobb – och det har gjort att många blivit intresserade både av att jobba

Är du intresserad av
att bli avverkningsentreprenör?
Läs Albins tips på
sca.com/skog/skogligentreprenor

Med hjälp av en drönare kan Albin till exempel visa hur skogen ser ut före och efter en gallring. Hans filmer blir allt mer populära på Youtube.

som maskinförare och av att bli entreprenörer.

– Det började med att jag spelade in några filmer när jag satt och körde skördare. Jag hade bara tänkt använda filmerna själv i utbildningssyfte, så att jag skulle kunna analysera mitt arbetssätt. Sedan började fler och fler fråga om filmerna så jag la jag ut dem på Youtube och då visade det sig att det var många som tyckte att det var roligt att kolla på dem.

Sedan dess har det blivit många filmer som visar en maskinförares vardag, allt från avverkningsarbete till underhåll av maskinerna och allt annat som hör till.

Albin får in många önskemål om vad han ska filma, så det styr innehållet en hel del.

– Det var till exempel många markägare som hörde av sig och funderade kring slingerstråk vid gallring, så då gjorde jag en film om det, berättar Albin.

MÅNGA HÖR AV SIG

I dag har Youtubekanalen 1 800 prenumeranter, över hela världen. Allra flest visningar – 90 000 – har en film om att flytta en maskin med trailer. Albins Instagram-konto är också populärt och har ungefär 850 följare.

Han filmar både med en så kallad gopro-kamera, som han till exempel kan fästa på skördarens vindruta, och med en drönare. Men nu för tiden lejer han ofta in sin bror för att sköta filmningen och klippningen. Det tar helt enkelt för mycket tid att själv göra allt jobb med filmerna.

– Men det är väldigt roligt att de har blivit så populära. Jag kan ofta tycka att klippen inte är så spännande eftersom de visar sådant som är vardag för mig, men för många andra är det ju nytt. Och det är roligt om jag kan locka fler till branschen. Bara nu i vår är det ett tiotal personer som har hört av sig och ställt frågor om hur det är att vara entreprenör. Jag brukar ge en del tips och verkligen rekommendera det här yrket, avslutar Albin.

**FÖLJ
ALBIN**

@aesomab

@albineriksson901

Dagen inleds alltid med att flottarna sjunger Flottarkälek, under ledning av Sonja Persson och till tonerna av dragspel.

Folkfest med flottning i Kvistabäcken

Det var många år sedan flottningen av timmer upphörde i de svenska vattendragen, men en gång om året så återuppstår den i Kvistabäcken i Hälsingland. Det mullrar, dunsar och skvätter när stockarna forsar fram genom flottningsleden. – Vi vill hedra våra förfäder, vars hårda arbete var viktigt för att göra Sverige till ett rikt land, säger eldsjelen Sonja Persson, 80+.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

När ångsågarna sköt upp som svampar ur jorden i slutet av 1800-talet ökade efterfrågan på virke dramatiskt. Nästan alla de större älvarna användes för att frakta timmer till sågverken, men även många mindre vattendrag användes för flottning, däribland Kvistabäcken som ligger mellan Kårböle och Ramsjö.

– Flottningen i bäckarna gjordes på våren och försommaren, när det var som mest vatten. Man byggde också magasin och dammar för att kunna spara vatten och sedan släppa på det för att öka flödet och ge stockarna en extra skjuts, berättar Sonja.

BAXAR LOSS BRÖTAR

I Kvistabäckens flottningsled började man flotta 1878 och höll på fram till 1935. För drygt 30 år sedan kom

några bybor på idén att ordna en flottningsdag för att visa hur arbetet gick till. Sedan dess bjuds allmänheten in för att se på flottning en sommardag varje år. Ett tjugotal personer arbetar med att knuffa stockar i rätt riktning, baxa loss timmerbrötar som fastnat och styra vattenflödet genom att öppna dammarna vid rätt tillfällen. Flottningsdagen brukar locka flera hundra nyfikna besökare.

– Flottningsdagen är ett sätt att hylla tidigare generationer som snabbt och effektivt fraktade timmer från de djupa skogarna. Då fanns det inte några vägar och inte några maskiner, men gott om kraft. Det är skogen och malmen som har byggt vårt land och det vill vi att alla ska känna till, säger Sonja.

För att få med det sista timret, som inte nås från land, åker några flottare på så kallade "suggor". My var en av dem som hade det uppdraget.

– Så här stora var de flesta stockar som flottades förr i tiden. Vilket slit, konstaterar Emil Nordh och Pär Sandahl.

Alf Olsson väntar på att timret ska släppas på från dammen uppströms.

My tillhör den yngre generationen som deltar i flottningen. Hatten har gått i arv från äldre släktingar. Thomas Persson är en av initiativtagarna till flottningsdagen.

Det mest spektakulära är avslutningen på flottningen. Då åker några av flottarna på små flottar, så kallade suggor, för att ta med de stockar som har fastnat och som man inte har kunnat nå från land.

– Det går ganska fort ibland och det kan ta stopp här och där, så det gäller verkligen att hålla balansen, berättar My, en av flottarna.

HÅLLER TRADITIONEN VID LIV

Ett tag var det en hög medelålder på dem som arrangerar flottningsdagen, men medelåldern går stadigt nedåt i takt med att allt fler unga engagerar sig. För Joakim Larsson, 30 år, är det självklart att vara med.

– Det är ett sätt att hålla traditionen vid liv och visa hur man gjorde förr. Min släkt är härifrån trak-

terna så det är också ett sätt att hålla deras minne vid liv, säger han.

En sådan här dag är det folkfest. Solen lyser, vattnet glittrar och det hörs många skratt. Men för dem som jobbade med flottning förr i tiden var det ett hårt och slitsamt jobb. Dessutom var det riktigt farligt.

– I bäckarna var det inte samma risker som när man flottade på de större vattendragen, men det var tungt och det kunde förekomma klämskador och andra olyckor, säger Sonja.

Bitvis flyter stockarna fram i maklig takt, men bitvis är det tydligt att vattnets kraft är stor. Det mullrar som när åskan går när stockarna dunsar mot varandra och mot de trä- och stenkädda kanterna på flottningsleden.

– Ändå är de här stockarna små i jämförelse med

Pär Sandahl är redo med bosshaken. Hans farfar jobbade med flottningen i Kvistabäcken.

FOTO: KERSTIN OLOFSSON

Sonja Persson agerade kaffekulla under dagen. Vid Kvistabäcken fanns det inte någon kocka som lagade mat åt flottarna, men en kaffekulla gick runt och sålde kaffe med tilltugg.

de som flottades förr. Då var nästan allt timmer i den här storleken, säger Emil Nordh och visar upp en rejäl gammal stock som fått ligga kvar vid flottningsleden för att visa vad flottarna hade att hantera tidigare.

– Det är ganska jobbigt att hantera även de dimensioner som vi flottar i dag. Man förstår att det var riktigt slitsamt när de arbetade med det här dag ut och dag in – och det dessutom var så grovt timmer, säger Emil.

SISTA ROMPAN

Under arbetet bodde flottarna i spartanska kojor längs med flottningsleden och det var trångt och sotigt. Flottningen pågick i stort sett dygnet runt och även barn deltog i arbetet. De var flaggvakter och signalerade om det uppstod en timmerbröt någonstans.

De allra sista stockarna för säsongen kallades för ”sista rompan”. När allt var klart sa man att ”sista rompan har gått”.

– Det var nog en härlig känsla och då bjöds det ibland upp till rompadans, avslutar Emil.

KULTURMINNESMÄRKT

Kvistabäckens flottningsled är ungefär fem kilometer lång. Den har förfallit i omgångar men räddats av en lokal intressegrupp. Nu är leden kulturminnesmärkt.

Delar av timmerrännorna är skodda med sten medan andra är klädda med snedställda timmerstockar.

*Kvistabäckens
flottningsled*

5 juli är det dags för
årets flottningsdag.

Nya ansikten

CHRISTER DEVALL
virkesköpare i Sollefteå

Jag bor i: Sollefteå.

Familj: Fru, en son och en dotter.

Det gillar jag med skog: Lugnet, ljudet av skogen och den friska luften. Och så klart att man kan cykla på alla fina stigar.

Favoritapp: Spotify. Lyssnar både på poddar och musik. Jag är ju tyvärr en Instagram-människa också.

Senaste boken jag läste: It's not about the bike (Lance Armstrong). Fast det är nog nästan 20 år sedan...

Tre personer jag tar med till en öde ö: Det blir familjen såklart. Vi gillar äventyr tillsammans.

Det vet inte många om mig: Jag har tävlat i stort sett alla idrotter. Just nu mountainbike, XCO (cross country olympic) och långlopp.

PÄR JOHANSSON
virkesköpare i Bollstabruk

Jag bor i: Kramfors.

Familj: Sambo och två barn.

Om jag var ett träd skulle jag vara: Något spretigt barrträd, likt mitt eget barr.

Jag blir glad av: Att se andra människor lyckliga.

Person som jag beundrar: Beundrar nog ingen, men är tacksam över mina föräldrar och okej, jag imponeras av Zlatan.

Jag skulle vilja prova: Jag är otroligt flygrädd – men skulle gärna vilja prova att flyga ett flygplan själv.

Det glömmer jag aldrig: När mina barn föddes.

RIKARD ERIKSSON
virkesköpare i Storuman/Sorsele/Arjeplog

Jag bor i: Sorsele.

Familj: Sambo, fyra barn, två hundar, en katt och en kanin.

För mig betyder skog: Jakt och fiske, frihet och en plats för återhämtning.

Det inspirerar mig i jobbet: Att få vara ute i skogen och lära känna markägare.

Det ser jag helst på tv: Sport.

Det har jag alltid i resväskan: Jag äger ingen resväska. Får jag bestämma själv så spenderar jag min lediga tid på hemmaplan.

Om jag fick resa i tiden: Det skulle vara roligt att få prova att jaga älg på den tiden de varken hade mobiltelefon, kom-radio eller GPS-utrustning.

MARKUS LARSSON
virkesköpare i Haparanda

Jag bor i: Kuivakangas, Övertorneå.

Familj: Fru, tre barn och två älgghundar.

Det gillar jag med skog: Friheten, lugnet och ansvaret att sköta den för framtida generationer.

Senaste boken jag läste: Spindeln av Kepler.

Om jag fick resa i tiden åker jag till: 1930-40-talet i mina föräldrars hemby Hirvijärvi, för att se hur livet var där och då.

Det har jag alltid i resväskan: Fritidsbyxor som jag smugit ner efter att frun förbjudit mig.

Bästa köpet: Älgghunden Nestor, min första hund som lärde mig så otroligt mycket.

ALBIN JÖNSSON
virkesköpare i Örnsköldsvik

Jag bor i: Örnsköldsvik.

Familj: Sambo.

Bästa rådet till skogsägare: Att röja och gallra i tid.

Det inspirerar mig i jobbet: Att få vara ute i skogen.

Tre ord som beskriver mig: Ambitiös, målinriktad och positiv.

Det lyssnar jag helst på: Poddar.

Jag skulle vilja prova: Att resa till Kanada för att se bergen.

Det gör livet gott att leva: Vintern.

Det gör jag helst en ledig dag: Kör skoter.

Profilen: Marianne Nordin

Orientering i skogen ger harmoni

O-ringen är världens största orienteringsupplevelse och lockar runt 20 000 deltagare varje år. I år är Åre värdort och SCA är med som värd för en av etapperna. Skogsägaren Marianne i Nora-Nyland har orienterat i 52 år och blir aldrig less.

– Orientering är fantastiskt. Det ger en sådan harmoni att få vara ute i skogen och röra på sig, säger hon.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Hur kommer det sig att du fastnade för orientering?

– Jag började orientera hemma i Lycksele när jag var nio år och sedan har jag aldrig släppt det. Det är den ultimata sporten där man får vara ute och röra på sig samtidigt som man också får kluriga utmaningar för huvudet. Och alla kan vara med, från elit till motionär, gamla och unga och de som är lite halta och lytta – för man orienterar utifrån sina egna förutsättningar.

Hänger orienteringsintresset ihop med att du och din man äger skog?

– Nja, jag lägger ju mina träningsrundor i skogen så på så vis hänger det ihop och jag har väldigt bra koll på fina kantarellställen och bärrika områden. Som orienterare älskar jag skogen, den är en fantastisk resurs! Vi driver ett jordbruk med tillhörande skog och det är min man Anders som arbetar i skogen – den har gått i släkten på hans sida. Han är inte lika begeistrad av orientering som jag, men han är ute i skogen väldigt mycket ändå.

Hur mycket orientering blir det för dig?

– Under säsongen tränar jag nog en gång i veckan och så brukar det bli några tävlingar i närliggande områden. Sedan är jag även banläggare för min klubb OK Branten, så det tar ju lite tid. Så fort våra barn var stora nog fick de följa med på

orientering och jag tror att jag har fått dem att också se tjusningen med sporten. Och nu drillar jag mina barnbarn, i alla fall dem som bor nära.

Ska du åka på O-ringen i Åre?

– Ja, faktiskt! När jag var ung deltog jag tio år på raken, men sedan blev det svårt att få ihop tiden med jordbruk, djurhållning, familj och allt. Men faktum är att om jag hade fortsatt att åka på O-ringen så skulle det vara 50-årsjubileum i år. Det är ju värt att fira så jag och en orienteringskompis ska dit och springa öppen bana i tre dagar.

Hur är det på en sådan jättetävling?

– Det är verkligen en folkfest och jätteroligt. Det blir som en mötesplats där alla generationer är med.

Så nu hoppas ni på finväder?

– Det är ju mysigast med sol, men vi orienterare är ett tåligt släkte som är vana vid surmyrar och djupa diken, så vi klarar regn utan problem.

Vad vill du säga till den som vill testa orientering?

– Gör det! Ta chansen och hör av dig till närmaste klubb – de hjälper gärna till och kan följa med ut på en bana och förklara. Orientering kräver ju inte mycket utrustning och man kan få låna både kartor och den elektroniska SI-pinnen som man använder för att stämpla kontroller.

Mer om Marianne

Bor: I Nora-Nyland.

Familj: Maken Anders, tre barn och sju barnbarn.

Gör: Förskolelärare.

Bästa orienteringsminnet: Oj, det finns många fina stunder. Men det var lite speciellt när våra barn började springa och klarade sin första bana på egen hand.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Skogens kultur

– VÄRNA MINNENA FRÅN FÖRR

Har du forn- och kulturlämningar i din skog? Då kan du känna dig stolt! De är minnen från dem som nyttjade skogen förr och som skogsägare har man ett stort ansvar att skydda dem.

– Det finns många slott och herresäten som visar hur de allra rikaste levde för länge sedan. Men de lämningar vi hittar i skogen är spår som visar hur de allra flesta människor levde sina liv, säger Anna Cabrajic, skogsekolog vid SCA.

Forn- och kulturlämningar i skogen berättar mycket om hur människor levde förr: hur de bodde, jagade och brukade skogen för att kunna livnära sig.

– Jag tycker att skogsägare kan känna sig stolta över att ha lämningar i sin skog. Lämningarna visar att det har bott människor på platsen under en tid då hårt arbete var nyckeln till överlevnad. Det ligger ofta mycket slit bakom de lämningar som vi hittar.

SCAs KULTURKEDJA

Om man upptäcker en forn- eller kulturlämning på sin fastighet så är det kanske lätt hänt att man tänker ”Åh nej, har jag lämningar på min fastighet, då kan jag ju inte avverka”. Men det är faktiskt tvärtom, poängterar Anna.

– Det är viktigt att avverka vid lämningarna. Annars är det stor risk att de skadas av trädens rotsystem och av rotvältor om det blåser ned träd. Men det gäller att vara försiktig och ta rätt hänsyn.

Tidigare orsakade skogsbruket mycket skador på forn- och kulturlämningar, men sedan några år tillbaka arbetar många aktö-

FOTO: MICHAEL ENGMAN

De 1,3 meter höga stubbarna signalerar att markberedaren inte ska köra i området.

rer mer aktivt för att skydda dem bättre.

– 2015 antog vi på SCA en nollvision för skador på kända lämningar. Vi arbetar med ett helhetsperspektiv som vi kallar för kulturkedjan. Den berör alla delar från planering och avverkning till markberedning – där markberedningen är den åtgärd som orsakar flest skador. För att undvika skador krävs det en bra planering och en väl utförd avverkning och markberedning, säger Anna.

KULTURSTUBBAR GÖR SKILLNAD

Kulturstubbar fyller en mycket viktig funktion.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

– De är 1,3 meter höga och signalerar att markberedaren inte ska köra i området. Om kulturstubben placeras på rätt sätt så skyddas lämningen i stort sett alltid vid markberedning, konstaterar Anna.

De träd som ska bli kulturstubbar snitslas med svart-orange-gult kulturband. Träden avverkas sedan så att banden hänger kvar efter avverkning.

Den laserskanning som görs av Sveriges skogar bidrar också till ett bättre skydd.

– Numera kan vi se ännu mer av marken via laserskanningen. Till exempel syns djupare gropar, kolbottnar och murar mer

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Alla markberedare som kör för SCA, liksom de flesta skördare, är utrustade med ett varningssystem i maskindatorn. Systemet visar tydligt om maskinen kommer nära en lämning.

Anna Cabrajic, skogsekolog vid SCA Skog, vid en fångstgrop som använts för att jaga älg eller ren.

tydligt. Det är en bra hjälp vid planeringen som görs på kontoret innan eventuella lämningar kontrolleras i fält, förklarar Anna.

För att ytterligare skydda forn- och kulturlämningar är alla markberedare som kör för SCA, liksom de flesta skördare, utrustade med ett varningssystem i maskindatorn. Tack vare en blinkande varning och en markering på datorskärmen får föraren veta när maskinen kommer nära en känd lämning. På så vis kan de undvika att köra där och lämningen riskerar inte att skadas.

– Och om vi eller våra maskinförare

upptäcker en tidigare okänd lämning så stoppar vi arbetet och vidtar åtgärder för att kunna ta rätt hänsyn, säger Anna.

OMFATTANDE INSTRUKTION

– Vi har tagit fram en omfattande instruktion för dem som planerar inför avverkning och för våra maskinförare så att de ska veta vad som gäller, betonar Anna.

SCAs arbete har gett resultat. Under 2022 noterades den lägsta skadenivån någonsin.

– Det känns väldigt bra att vi närmar oss vår nollvision, konstaterar Anna.

Vad säger lagen?

Man skiljer på fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar, där den främsta skillnaden är åldern. I kulturmiljölagen anger man år 1850 som brytpunkt.

FORNLÄMNINGAR skyddas i kulturmiljölagen och får inte ändras eller skadas. En fornlämning ska ha tillkommit före 1850 och vara varaktigt övergiven.

Exempel på fornlämningar är fångstgropar, boplatser, övergivna fåbodar, förhistoriska gravar, runstenar, järnframställningsplatser, äldre milstenar och färdvägar. Det är länsstyrelsen som ansvarar för fornlämningar och ger tillstånd till åtgärder. Alla fornlämningar, både kända och okända, är skyddade enligt lag.

ÖVRIGA KULTURHISTORISKA

LÄMNINGAR skyddas i skogsvårdslagen. Kulturlämningar har tillkommit efter 1850 och är varaktigt övergivna. Enligt skogsvårdslagen ska skador på kulturlämningar förhindras eller begränsas.

Exempel på kulturhistoriska lämningar är kolbottnar, tjärdalar, vissa stigar och senare tiders husgrunder. Det är Skogsstyrelsen som ansvarar för kulturlämningar. Om en kulturlämning berörs av skogsbruksåtgärder ska man redovisa i avverkningsanmälan vilken hänsyn man tänker visa.

JURIDISKT ANSVAR

Det är alltid markägaren som har det juridiska ansvaret för lämningar.

– Men om en skogsägare anlitar SCA så har vi som ombud också ansvar att utföra åtgärder på rätt sätt, betonar Anna.

På spaning

EFTER MINNEN FRÅN FÖRR

En lämning i skogen kan se ut på många olika sätt. Vissa syns väl och är lätta att upptäcka. Andra ligger dolda och det krävs ett mer tränat öga för att hitta dem. Följ med på en guidad tur till en fåbodstig, en kolbotten och ett fångstgropssystem.

TEXT: MISAN LINDQVIST

Utsikten över skogslandskapet i Kälarnetrakten är fantastisk, där vi står på skogsbilvägen. På håll syns kulturstubbar som visar var en gammal

Anna Cabrajic, skogsökolog vid SCA Skog,

Kulturstubbar visar var fåbodstigen går.

fåbodstig slingrar sig fram.

– Många lämningar hittar man vid vackra platser. Det är inte så konstigt, för varför skulle inte människorna som levde förr välja ett trivsamt ställe för exempelvis en boplatz, precis som vi gör i modern tid, säger Anna Cabrajic, skogsökolog vid SCA.

STUBBAR MARKERAR STIGEN

Anna pekar mot stigen.

– Den här stigen har använts länge, troligen som fåbodstig. Den är väl känd av många i trakten och bedöms som kulturhistoriskt intressant.

När området avverkades var skördarföraren noga med att lämna kulturstubbar på var sin sida om stigen för att man tydligt ska se var den går.

– Alla stigar markeras med kulturstubbar på båda sidor längs stigen. Men om en stig är av kulturhistoriskt intresse så bevarar vi mer av kulturmiljön genom att ställa kulturstubbarna på lite längre avstånd från stigen. Här har också maskinföraren på eget initiativ märkt alla kulturstubbar med röd färg, så att de syns extra tydligt.

RESTER FRÅN KOLMILA

Vi lämnar fåbodstigen och beger oss till Gussjötrakten. En rask promenad över ett nyligen avverkat område leder oss fram till en stor kolbotten. En kolbotten är rester från en kolmila där man tillverkade träkol genom att ved fick pyra långsamt. Kolbottnar hanteras i regel som kulturlämningar, eftersom det är svårt att veta hur gamla de är.

Just den här är ovanligt stor, men ändå inte helt lätt att upptäcka för ett otränat öga.

– Tittar man noga ser man en rund vall

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Den här kolbottnen var inte helt lätt att upptäcka, men det finns gott om kol i marken som vittnar om det arbete som utfördes här för länge sedan. Ringen markerar yttergränsen av själva kolbotten, men stybbgroparna ligger utanför.

längst ut och en grop i mitten där kolet togs ut, säger Anna.

Runt den här kolbottnen finns det även stybbgropar, mindre gropar som visar att man har grävt ut jordmaterial som sedan slängdes på veden i milan för att förhindra att veden skulle brinna upp i stället för att pyra. Stybbgroparna är en del av lämningen och ska också skyddas. Groparna kan vara bra att titta efter om man tror att man har hittat en kolbotten. Ett annat tips är att titta efter kolrester i marken.

– Den här kolbottnen hittades av maskinföraren, som bland annat reagerade på bördigheten, berättar Anna. Det växer nämligen bra på en kolbotten eftersom marken blir bördig av kolresterna. Man kan därför titta efter tät underväxt av gran.

Kulturstubbarna har ställts på 2–5 meters avstånd från kolbottnen så att den inte riskerar att köras sönder. Det är viktigt att stubbarna tillsammans formar en ring

Förr användes fångstgropar för att jaga älg och ren. En gång i tiden var fångstgroparna upp till två meter djupa, men nu syns de bara som mindre fördjupningar i marken.

– Fångstgropar hör normalt till de lämningar som är enklast att upptäcka, men de här groparna är svåra att se.

En del fångstgropar grävdes redan på stenåldern och metoden användes fram till 1800-talet. De gropar som har använts under lång tid har nog sköts om genom att jägarna löpande tog bort jord som rasat ner.

– Men dessa gropar kanske inte har underhållits. Eller så jagade man ren här och då behövde inte groparna vara lika djupa som för älgar, säger Anna.

TÄCKTES MED KVISTAR

När fångstgroparna grävdes var de oftast 2-5 meter i diameter och 0,5-2 meter djupa. Groparna täcktes med kvistar och annat material, och när en älg eller en ren trampade där gick materialet sönder och djuret ramlade ner. Ibland kan man ana en rektangel i botten av gropen, vilket är rester av en så kallad sparklåda där djurens ben fastnade.

– Man kan också titta efter en upphöjd vall runt gropen. Vallen består av den jord som slängdes i väg när man grävde gropen. Man kan även använda jordsond och då kan man se två olika blekjordslager i vallen, ifall det rör sig om en fångstgrop. Det ena är det naturliga blekjordslagret och det andra består av jorden som kastades upp från gropen.

Fångstgroparna placerades på strategiska

ställen längs djurens vandringsleder, ofta mellan sjöar och vattendrag eller mellan två berg.

– Man valde ställen där det var relativt lättgrävt, på frisk eller torr mark, som till exempel på sandig tallmark, poängterar Anna.

Hon stannar upp och tittar sig omkring.

– Tänk att det stod människor just här och grävde de här groparna någon gång för länge sedan. Tanken är lite svindlande!

Fångstgropar och fångstgropssystem klassas som fornlämningar. Till varje fornlämning hör ett fornlämningsområde, ett skyddsområde som är så stort som det krävs för att kunna bevara lämningen. Det är länsstyrelsen som avgör storleken. I samband med skogsbruksåtgärder kan länsstyrelsen sätta upp villkor för hela eller delar av fornlämningsområdet och det kallas då för villkorsområde.

– Skördaren får köra in i villkorsområdet för att ta bort träd, men inte köra på enskilda lämningar och det får inte uppstå några körskador någonstans i villkorsområdet. Fångstgroparna ska frihuggas så att inte fallande träd och rötter skadar gropen, men inget ris ska lämnas på lämningarna, säger Anna och avslutar:

–Tillsammans hjälps vi åt att bevara de minnen från förr som finns gömda i våra skogar.

runt lämningen.

– Om det saknas träd så sätter vi dit stakkäppar i stället, säger Anna.

På kolbottnar går det att ta ut virke, eftersom det är viktigt att hålla dem fria från träd så att de inte skadas av rötter eller fallande träd.

– Det är även bra att röja runt kolbottnar när man så småningom ska röja den uppväxande ungskogen, poängterar Anna.

FÅNGSTGROPAR FÖR ÄLG OCH REN

Dagens sista besök är ett fångstgropssystem i en vacker tallskog i Liden. Systemet omfattar 16 fångstgropar (finns det minst fem gropar i rad så är det ett system) och groparna syns bara som mindre fördjupningar i marken.

Fler lämningar

Så känner du igen dem

FOTO: SCA

Gravrösen

Gravrösen är gravanläggningar i sten från bronsåldern eller äldre järnåldern. Rösena anlades antingen ensamma, i glesa stråk eller i grupper och ligger ofta på en höjd med utsikt. Om det saknades bergskrön kunde rösena anläggas i dalgångar eller i vattennära miljöer.

I rösen från den äldre bronsåldern kan det ha funnits en inre gravkammare av timmer, där man placerade en kista. Tidens gång har dock gjort att gravkammarna ofta har ruttnat och därför har rösena sjunkit samman i mitten. Numera kan många rösen vara täckta av mossor, ris eller annan vegetation.

FOTO: ANNA CABRAJIC

Tjärdal

Tjärdalar användes förr för att framställa tjära, som bland annat användes för impregnering av trä och textil. Tjärdalar grävdes oftast i en sluttning för att få en naturlig lutning och ett utlopp för tjäran. Man grävde en trattformad grop med en ränna på nedsidan. I gropen travade man sedan tätt med ved och tjärdalen täcktes med jordtorvor, så att veden brann långsamt och under en jämn temperatur. Så småningom drev värmen ut tjäran.

Tjärdalar brukas synas som en svag grop i marken, med ett dike för rännan. Ibland finns det även kvar rester av träkonstruktionen. Ofta lades tjärdalar i närheten av en myr eller vatten för att tjärtunnorna skulle kunna blötläggas.

FOTO: ANNA MARNTILL

Huslämning

Lämningar efter hus kan synas på olika sätt i skogen. Ibland finns det tydliga stenrester av en torpargrund, ibland bara enstaka stenar. I vissa fall kan du bara ana stengrunden, men i stället se en grop i marken som vittnar om att det har funnits en jordkällare under huset.

Torpargrund var en av de vanligaste varianterna av husgrunder i äldre hus och metoden användes fram till 1950-talet.

Vad kan man göra själv?

- Berätta alltid för din virkesköpare om du vet att det finns lämningar på din mark eller om du har upptäckt något som du misstänker kan vara en lämning.
- Titta i Fornsök på Riksantikvarieämbetets hemsida www.raa.se. Här finns information om registrerade forn- och kulturlämningar.

- Røj och ta bort träd och buskar som växer på forn- och kulturlämningar.
- Plantera aldrig på lämningar.
- Spara och friställ gärna vårdträd och kulturväxter som växer där det en gång fanns bebyggelse, exempelvis vid torplämningar och fåbodar.

FOTO: OLA KÅREN

Begränsad produktionsförlust för törskateangripen skog

SKADESVAMPEN TÖRSKATE, som angriper tallbestånd och ofta ger döda talltoppar, orsakar begränsade produktionsförluster i gallringsskog. Det visar en ny studie från Skogforsk som utförts i samarbete med Skogsstyrelsen. Det innebär att det inte alltid är ekonomiskt försvarbart att avverka skogen i förtid.

Trots att det var skadenivåer på runt 40 procent så var det en relativt låg produktionsförlust av både värde och tillväxt, visar studien. I studien har dock inte nya skador ingått, vilket kan leda till en underskattning av de ekonomiska förlusterna. Men för de bestånd som ingått är antalet nya angrepp av törskate relativt lågt i förhållande till de äldre skadorna.

Läs mer på skogforsk.se

Större intresse för björk

INTRESSET FÖR ATT plantera björk ökar. Nu har Skogforsk anlagt två nya fröodlingar i Sävar för att få fram förädlade björkfrön som ska ge plantor anpassade för södra Norrland. De nya björkplantorna bedöms kunna leverera 25 procent högre tillväxt än lokalt material. Skogforsk hoppas på full produktion redan 2026. De två odlingarna ägs av Svenska Skogsplantor tillsammans med SCA och andra skogsföretag.

Skogforsk driver även ett projekt som ska ta reda på hur björk bör planteras på skogsmark. Projektet ska bland annat resultera i rekommendationer för markberedningsmetoder och planteringspunkter för att få plantorna att överleva och växa bättre.

Tall har kört om gran

TALLEN HAR PASSERAT granen som det vanligaste svenska trädslaget sett till volym. Det visar SLU Riksskogstaxeringen. När det gäller antalet träd är björken fortfarande det vanligaste trädslaget.

SOMMARLÄSNING MED NORRLANDSTEMA

STENBRYGGAN: Om livet i 1820-talets Lappland. Av Mary Fjällborg.

KALLBADERSKAN I FJÄLLEN: Feelgood om att börja om i Funäsdalen. Av Karin Härjegård.

ROTVÄLTA, SLUKHÅL OCH DJUPHAMN: Spännande kriminaltrilogi från Ångermanland. Av Tove Alsterdal.

SAREK: Psykologisk spänning i fjällmiljö. Av Ulf Kvensler.

ILLUSTRATION: PER MATSSON

HUUVA HIDEAWAY

– en restaurang mitt i skogen

Till Huuva Hideaway utanför Övertorneå i Norrbotten kommer turister från hela världen för att smaka på skogen. Här bjuds de på granskott, björklöv, rallarrosor, älggräs, svamp och bär. De får också höra berättelser om den samiska kulturen.

– Vi vill dela med oss av allt fantastiskt som finns här, säger Pia Huuva som driver verksamheten med sin man Henry.

TEXT: ANN-KATRIN ÖHMAN • FOTO: SUSANNE LINDHOLM

Huuva Bar står det på en skylt som hänger på några smala aspar över en bardisk bestående av gamla lastpallar. Baren står i ett gammalt rengärde och har blivit utnämnd till en av de fem mest avlägsna barerna i världen av Wine Magazine. För att gästerna ska hitta hit får de en GPS-länk skickad till mobilen.

LÄMNAR INGA SPÅR

Bredvid baren finns ett utomhuskök som också har satts ihop med hjälp av träd och lastpallar, men som för säkerhets skull har fått ett tak över sig. Här finns också ett långbord och bänkar som Henry Huuva har snickrat ihop av en enda stor tall. Blir det kyligt kan gästerna sätta sig runt elden i en stor kåta.

– I den samiska traditionen är det viktigt att inte lämna några spår efter sig i naturen. Därför har vi skruvat ihop allting så att det lätt går att ta isär det

den dag vi inte längre ska vara här. Och allt material kommer från naturen, säger Henry.

Han är i grunden snickare och det var på en trädesignutbildning i Skellefteå som han träffade Pia för 25 år sedan. Han lyckades få med henne till sin hemby Liehittäjä, 2,5 mil utanför Övertorneå i Norrbotten.

– Liehittäjä betyder förförisk på finska och jag blev förförd när jag kom hit. Jag trivs fantastiskt bra här, berättar Pia som är född i Östersund och uppvuxen i Skåne.

GUIDADE UPPLEVELSER

Henry kommer från en samisk släkt som har brukat rengärdet i Liehittäjä i hundratals år. Vid sidan av arbetet med finsnickerier har han arbetat med turism och samisk matlagning, oftast utomhus över öppen eld.

Pia har också jobbat inom besöksnäringen och restaurangbranschen och tillsammans drev de tidigare

en White Guide-omnämnd restaurang på närbelägna Luppioberget utanför Övertorneå. 2020 blev de tillfrågade av Visit Sweden om de ville vara del i konceptet "The Edible Country" och erbjuda guidade natur- och måltidsupplevelser i skogen.

– Vi tänkte direkt att det här rengärdet är den perfekta platsen. Det finns ett sådant lugn här, säger Pia.

GÄSTERNA PLOCKAR INGREDIENSER

Rengärdet är omgivet av gammal tall- och granskog som aldrig har avverkats. Här finns det mesta som hamnar på Huuva Hideaways meny och gästerna får hjälpa till att plocka ihop ingredienserna till middagen.

– De uppskattar verkligen att få vara med och hämta ingredienserna direkt från naturen, säger Pia.

Just den här dagen ska två amerikanska och fem svenska turister få plocka enbär till apitretarna som består av renkorv, alspånsrökt ost som smaksätts med

lingon-, hjortron- eller björklövssirap och granskotts-crème i finska rågkoppar. Fördrinken som serveras i träkåsar är gjord på rallarrosor.

– Skogen har så många smaker att erbjuda och i den samiska kulturen har man alltid tagit tillvara på dem. Rallarrosen smakar friskt och sött, medan björklöv och granskott också har en frisk smak men är lite syrligare. Vi använder också lokala råvaror som ren och älg och jag fiskar både röding och abborre. Potatis och grönsaker odlar

Mer om Pia och Henry

Namn: Pia och Henry Huuva.

Ålder: 56 och 65 år.

Bor: I Liehittäjä, en by med 23 invånare 2,5 mil utanför Övertorneå i Norrbotten.

Kuriosa: Huuva Bar har blivit utnämnd till "One of the most remote bars in the world" av Wine Magazine.

Huuva Hideaway

vi vid vårt hem inne i byn, berättar Henry medan han gör i ordning elden på utomhusgrillen.

TAR TILLVARA PÅ ALLT

I en flaska har han en färdig smet till blodplättar som han skakar om.

– Enligt tradition använder samerna hela djuret, från nos till hov. Även blodet tas till vara och torkas så att det blir som pulverkaffe som kan blandas med vatten om man till exempel ska göra blodplättar.

När elden har tagit sig gräddar Henry blodplättarna i en lagg över grillen. Tillsammans med en röra gjord på rödkål, rödlök och lingon blir blodplättarna dagens förrätt. Till varmrätt blir det suovas på ren och färsk-

GRANSKOTTSCRÈME

- 3 dl crème fraiche
- 1 msk olja
- 1,5 tsk tallsalt eller vanligt salt
- 0,5 dl spröda granskott

Plocka späda granskott i slutet av maj eller början av juni. Kom ihåg att man bara får lov att plocka i sin egen skog, om inte markägaren har givit sitt tillstånd. Blanda crème fraiche och olja. Rör till en slät konsistens. Smaksätt med salt. Hacka granskotten grovt och rör ner dem i crème fraichen. Servera krämen i krutonger eller små finska rågkoppar.

Tips! Granskotten går bra att frysa in.

potatis doppad i smör i en kopp. Och som efterrätt kommer kanelbullar att värmas upp över elden.

BERÄTTELSE VID BRASAN

Gästerna, som kommer från så vitt spridda ställen som Dubai, Österrike, Frankrike och USA, stannar ofta långt in i den ljusa norrbottniska natten. De samlas på renskinnen kring brasan inne i kåtan för att höra gamla berättelser om den samiska kulturen.

– Det känns jättefint och värdefullt för oss att vi kan dela med oss av vårt arv och våra kunskaper på det här sättet. Det som gästerna säger att de uppskattar mest när de kommer hit är just värdskapet – det är inte bara en middag utan så mycket mer, säger Pia Huuva.

RALLARROSDRINK

Till 5 personer

- 600 ml vatten
- 250 gram strösocker
- 100 ml citronjuice
- 1 dl små blommor från rallarros

Låt alla ingredienser koka upp. Sila. Svalna.

Bottna ett glas eller en kåsa med is. Häll på rallarrossaften och dekorera med rallarrosblommor.

Tips! Det går bra att byta ut rallarrosorna mot klöverblommor eller älggräs.

SKOGSVINGE

– nu mer information om beställda åtgärder

I Skogsvinge finns alla dina skogsaffärer samlade på samma ställe – och nu kan du hitta ännu mer information om dina beställda åtgärder.

– Du kan till exempel se när vi har gjort traktplaneringen inför en avverkning eller när din beställda röjning är klar, säger Åsa Walker, vid SCA Skogs marknadsavdelning.

SKOGSVINGE ÄR SCAs kostnadsfria digitala tjänst som förenklar ditt skogsägande. Här får du full koll på dina bestånd, kontrakt och din skogsekonomi och karttjänsten är så nära ett riktigt besök i skogen som du kan komma.

Åsa Walker

STATUS FÖR ÅTGÄRDER

– Nu har vi utvecklat Skogsvinge ytterligare. När du går in på sidan ser du direkt aktuell status för de åtgärder som du har beställt, vare sig det gäller avverkning eller skogsvård. Om du klickar vidare till ”Mina åtgärder” finns det mer information, berättar Åsa och fortsätter:

– Även om du bor långt från din fastighet så kan du ha full kontroll på när vi har planerat din avverkning, när vi börjar avverka och när vi är färdiga.

EXTRA SERVICE

Det går också att följa statusen för olika skogsvårdsåtgärder.

– Du kan till exempel se om din beställda ungdomsröjning, markberedning eller plantering har skickats till en entreprenör och planeras att utföras under året. Det här är en extra service till dig som markägare, men självklart är du alltid välkommen att höra av dig till din virkesköpare om du hellre vill ha informationen på så sätt, säger Åsa.

Skogsvinge utvecklas hela tiden och det finns många idéer om nya funktioner.

– Håll utkik, vi förbättrar tjänsten löpande, avslutar Åsa.

I VISSA BYAR	▼	KALIUM	➔
🚩			BOKTYP
OFTA INDIER		SNURRIG KAN MAN VARA I SITT...	
TVIST			
SKOGS-TÄCKE		VILKEN SLADD-TRÄSSEL	
▶			
DEN VILL LOCKA KUNDER			

QUERCUS ROBUR PÅ LATIN	LIGGER VID EKVA-TORN	KORS-ORDS-KUNGEN 2023	↓	FYLLER ALLA KRUBBA!	▼	BLIXEN	1000		FLUOR MUNT-LIG		VIRUS SOM KAN VÄRA SKAD-LIGT FÖR NYFÖDDA						
▶		BARRTRÄD RIKSRÄD					HÄR NEDER-LANDSKA RÖTTER LITE MER ÄN TRE										
PET GER ALLTID SVAR PÅ TAL					RÖR SIG VÄNT I TRÄD SKOGSVÄG				↓	▶	HÄR KANSKE DIMMAN TON	ÄR APRIL-VÄDRET	▼	JÄRNLADY ANTAR	▼	MÄTER STRÄCK-AN	
TILL-RÄCK-LIGT				INNAN VISS LANKA			YTMÄTT ÄR KRYPPAT MED ENBÄR				KORTA STYCKEN JÄGARMAT FINT DU						
VAR SONEN SOM KOM SIST I BARN-SKARAN							ÖPPEN PLATS I SKOG					FINNS HÄR DET KANSKE I DET LÅNGA LOPPET				ORSAKADE VIND-FÄLLEN	
▶				➔			➔		➔								FYLLER PÅ
FALLA IHOP	SKARP-RÄTTARE		KAN HÖGA HÄCKAR SKYDDA MOT	DEL AV TRÄD KLÖS		RADIE	BÄRRVÄXT		BEKVÄM		BAK I BÄTEN SÅ KALLAD						
UPPSTÅR GER UTRYMME FÖR TILLVÄXT					KARDA ISLAND	GREKISK TOPP-DOMÄN	BÖRDA ANATEMA					HUNDRA KVADRAT-METER FLICKNAMN			RYSSJA ÄLDRE ERA		
▶						PÅ STAM OCH GREN GJORDE RENT FÖRR					ÄR INGEN FÖRDEL SÄNKA						
500		SVART MÅLAT KORT FRÅGA								↓	ARVS-MASSA SNURRADE MER FÖRR				BORD-LÄGGS IFALL		
PALM SOM SPRANG START FÖR NY SKOG				FEM FÖRST I TUR		RADON			KAN FÖR-YNGRA SKOGEN								
▶											I BLOD-OMLOPP					FÖRST I RÄDEN	

Vinn trisslotter!

Lös korsordet och skicka in orden som står i de grå rutorna. Bland dem som svarar rätt drar vi tre vinnare som får två trisslotter var. (OBS! Du måste ha fyllt 18 år för att kunna delta.)

Skicka in svaret senast den 15 augusti.

Mejla ditt svar till:
info.skog@sca.com
Skriv "Korsord"
i ämnesraden.

Eller skicka ditt svar till:
SCA Skog AB
Korsord
Marknad
851 88 Sundsvall

Fråga en expert

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Hej! Vad menas egentligen med "förädlade plantor". På vilket sätt har de förädlats?

Sara, skogsägare i Jämtland

Thomas Vestman, chef för SCAs plantverksamhet NorrPlant:

Hej Sara! Att plantorna är förädlade innebär att man har "avlat" på de träd som har visat sig ha bäst egenskaper. På så sätt får man fram träd som har högre tillväxt, bättre kvalitet och bättre

motståndskraft mot olika angrepp.

Svenskt skogsbruk började jobba med förädling redan på 1950-talet. När förädlingen startade valde man ut de bästa träden från olika skogsbestånd över hela landet. Man plockade kottar från dem och med hjälp av deras frön kunde de bästa träden korsas.

De plantor som blev resultatet av dessa korsningar fick sedan växa på särskilda fröodlingar. När dessa plantor i sin tur växte upp till träd som gav kottar, så kunde de bästa av dessa träd korsas och ge upphov till nästa generation av frö-

odlingar – som gav plantor med ännu bättre egenskaper.

I dag är vi inne på den tredje generationens fröodlingar och de förädlade plantorna ger skogar som växer 20 till 25 procent bättre än oförädlade skogar.

Vid förädlingen kan man också påverka vilka egenskaper man vill att de framtida träden ska ha, vad gäller exempelvis tillväxt, grenvinkel, grenstorlek och vedegenskaper. Den framtida kvaliteten startar alltså redan i fröodlingen. Plantorna har också en högre överlevnad och större motståndskraft mot angrepp av olika svampar och skadedjur. Dessutom är de bättre rustade för framtidens förändrade klimat.

Det är Skogforsk som har huvudansvaret för förädlingen i Sverige, men många aktörer bidrar i arbetet. SCA är hel- eller delägare i ett 40-tal fröodlingar för gran, tall och contortatall.

Merparten av alla plantor som vi säljer är förädlade. Förutom att de ger en bättre lönsamhet för dig som skogsägare är de också bra för klimatet. Att de växer bättre innebär att de binder mer koldioxid och de kommer också att kunna bidra med mer klimatsmart råvara.

Vad vill du veta?

Ställ en fråga till SCAs experter inom t ex skogsvård, markjuridik och naturvård! Mejla till info.skog@sca.com.

FOTO: HENKE OLAFSSON

I nästa nummer!

Christer satsar på **vindkraft** i skogen

← På jakt efter den exklusiva **goliatmusseronen**

Centipede – framtidens hållbara skogsmaskin

Naturvårdstipset

FOTO: HENKE OLOFSSON

Skapa en fin kantzon trots svåra förutsättningar

Närmast bäcken har det skapats en fin kantzon med mycket björk och en del andra lövträd. Tidigare växte barrskogen nästan ända fram.

Har du områden som avverkades för några decennier sedan, när fokus på naturhänsyn inte var lika stort? Då kan det vara ganska ont om lövträd och verka svårt att få till varierade kantzoner. Men ge inte upp, ofta går det att lösa genom aktiva val.

Kantzoner, där skog och vatten möts, är viktiga på många sätt. Här finns fuktigare och blötare områden och det gör att många kärlväxter och fuktighetskrävande mossor trivs. Kantzoner ger även skugga och svalka till många andra arter som uppskattar det och de skapar också variation i skogen.

En annan viktig funktion är att de ger mat till alla djur som finns i vattnet, från små insekter till större fiskar. När löven

trillar ner i bäcken på hösten bryts de ner och ger näring. Dessutom binder trädens rötter jord och förhindrar erosion.

BRA MED LÖVTRÄD

Vid många vattendrag passar det bra med ett stort inslag av lövträd i kantzonerna, men tidigare jobbade skogsbruket inte så aktivt med att skydda och skapa lövdominerade områden. Därför är det ofta gran planterat ända fram till vattendragen.

Men det brukar ändå gå att skapa varierade kantzoner. Exemplet på bilden är från en skog som avverkades och föryngrades för 35–40 år sedan. Där växte granarna ända fram till en liten bäck som rinner genom en svacka i området. Här togs beslutet att röja bort en hel del av barrträden nära bäcken. På så sätt kom det in mer ljus och då växte det snabbt

upp lövträd, eftersom de trivs under sådana förutsättningar.

Vid en efterföljande gallring friställdes sedan en del av lövträden så att de skulle få möjlighet att växa sig grova, något som är viktigt för många lavar, mossor, insekter och fåglar. Det finns även en hel del sly kvar, eftersom det också är till nytta för många arter.

VARIATION AV TRÄDSLAG

På det här sättet har det alltså skapats en lövdominerad kantzon närmast bäcken. Och på sidorna av svackan är det fina tallbackar med en del små granar som växer upp, så att det blir en bra variation av både trädslag och dimensioner.

Prata med din virkesköpare om du har områden där du är intresserad av att skapa fina kantzoner eller göra andra åtgärder för att öka naturvärdena.